

INTERNET LAPSITYÖN JA SIELUNHOIDON TUKENA

Katriina Laiho

Opinnäytetyö, kevät 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK)+diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Katriina Laiho. Internet lapsityön ja sielunhoidon tukena. Järvenpää, kevät 2011. 59 s., 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä, Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma, diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa kirkon verkkotyötä erityisesti lasten, varhaisnuorten ja nuorten aikuisten näkökulmasta. Haastattelujen kautta oli tarkoitus selvittää verkkotyötä tekevien ihmisten ajatuksia työstään. Haastatteluista selvisivät verkkotyön positiiviset puolet ja haasteet sekä anonymiteetin kaksi puolta. Esille nousivat lisäksi suhde yhteiskuntaan ja työntekijöiden toiveet tulevaisuudesta.

Teoriaosuutta varten tutustuttiin internetin historiaan, sen erityispiirteisiin, kristilliseen kasvatukseen, uskontokasvatukseen, sielunhoitoon, spiritualiteettiin, mielenterveyspalveluihin, masennukseen, koulukiusaukseen, itsetuhoisuuteen, itsemurhiin, työttömyyteen, Lastenkirkkoon ja uskotoivorakkaus-sivustoon.

Opinnäytetyö alkoi teoriaosuuden työstämisellä. Sen jälkeen oli mahdollista ottaa yhteyttä haastateltaviin ja tehdä sopivat kysymykset. Haastattelujen jälkeen teoriapohja laajeni niillä teemoilla, joita haastateltavat nostivat esille.

Tähän opinnäytetyöhön haastateltiin kolmea työntekijää, kahta pappia ja yhtä lastenohjaajaa. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina ja kysymykset olivat kaikille melkein samanlaiset. Kysymykset olivat luonteeltaan sellaisia, että haastateltavat pystyivät vastaamaan niihin vapaasti hyödyntäen omaa koulutuspohjaansa.

Asiasanat: Internet, kirkko, lapsi, masennus, koulukiusaus, sielunhoito

ABSTRACT

Laiho, Katriina. Internet supporting christian child work and pastoral counseling. 59 p., 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, spring 2011. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The Internet is growing part of society and church. Even children use the Internet in their daily life. However, working in the Internet is not well known. It has not been researched or reported.

The aim of this study was to find out what employees think about their work in the Internet. The objective of this study was to discover what are challenges and good aspects of Internet work. The intention of this study was to observe the possible connection between social phenomena and Christian Internet work.

The main method of this study was interview. There were three participants. They were from two different educational backgrounds, two priests and one child instructor. Questions were the same for all interviewees. They were open so interviewees had an opportunity to answer by using their own knowledge. Theoretical context was built up by means of interviews.

The most important result of this study was that customer oriented approach is a big challenge. On the other hand Internet work is a possibility to face also those members of parish who are not active. It was showed that anonymity has two sides. A big number of users had indicated that Internet work is needed. This study also showed that there is a connection between social phenomena and Christian Internet work.

These results indicate that Internet work gives a different aspect to Christian work. Also those parishioners who have difficulties in participating parish activities can take part. Interviewees emphasized that church does not have very positive publicity and Internet work helps to make it better. Customer oriented approach is not very easy to achieve. This study indicates that church is doing good work by developing its activities. Internet has a big role in people's lives so it is important to bring for example Christian clubs, services and pastoral counseling to places where people are.

Keywords: Internet, church, child, depression, bullying, pastoral counseling

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	8
3 SIELUNHOITO	9
3.1 Näkymiä nuorten sielunhoitoon.....	10
3.2 Hengellisyys sielunhoidossa	11
4 KRISTILLINEN KASVATUS	Error! Bookmark not defined.
4.1 Uskontokasvatus.....	16
4.2 Spiritualiteetti ja rukous	17
5 YLEISTÄ INTERNETISTÄ JA SEN KEHITYKSESTÄ.....	20
5.1 Internetin muuttuminen	21
5.2 Internetin hyödyllisyydestä	22
6 VERKKOTYÖN ELEMENTIT	24
7 MIELENTERVEYSPALVELUT	26
7.1 Masennus	26
7.2 Itsetuhoisuus ja itsemurha.....	28
7.3 Koulukiusaus	30
8 VERKKOTYÖTÄ TEKEVÄT TAHOT.....	32
8.1 Lastenkirkko.fi	32
8.2 Uskotoivorakkaus.fi-sivuston historia	34
9 HAASTATTELUT	36
9.1 Verkkotyön eri muodot haastateltavien näkökulmasta.....	37
9.2 Päätymisen verkkotyöntekijäksi	38
9.3 Verkkotyön hyvät puolet	39
9.4 Verkkotyön haasteet.....	39
9.5 Anonymiteetti	40
9.6 Yhteiskunnalliset ilmiöt kirkon verkkotyössä.....	42
9.7 Tulevaisuuden visiointia.....	43

9.8 Muita huomion arvoisia asioita	44
10 YHTEENVETO	46
11 LOPPUPOHDINTAA	49
12 JATKOTUTKIMUSHAASTEITA.....	53
LÄHTEET	55
LIITTEET	58
LIITE 1: Miten päädyit pitämään hartauksia verkossa?	
LIITE 2: Minkälaista työtä teet verkossa	

1 JOHDANTO

Olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi kirkon verkkotyön. Se kiinnostaa minua aiheena erittäin paljon ja tulee ainakin toivottavasti saamaan tulevaisuudessa entistä suuremman roolin kirkon työssä. Esittelen tarkemmin kahta nettisivustoa, jotka on suunnattu eri-ikäisille ihmisille. Otan tarkasteluun lastenkirkon ja uskotoivorakkaus.fi-sivuston, jotka molemmat omalla tavallaan ovat tehneet ainutlaatuisia pioneerintyötä.

Suoritin Työ, työyhteisöt ja johtaminen – hankeharjoitteluni Suomen Poikien ja tyttöjen keskuksessa. Tutustuin siellä lastenkirkon toimintaan. Osallistuin kahdesti lastenkirkkoa koskeviin koulutuksiin ja samalla sain arvokkaita kontakteja erilaisiin verkkotyötä tekeviin ihmisiin. Osallistuin myös Poikien ja tyttöjen keskuksen Jiipee-lehden nuorille reporttereille suunnattuun koulutusleiriin ja koulustristeilylle, jossa luotiin sisältöä Jiipee-nettiin.

Uskotoivorakkaus.fi-sivustoon olen tutustunut ennen kaikkea palvelun käyttäjänä. Olen saanut siellä mahdollisuuden keskustella erilaisten ihmisten kanssa. Siellä olen myös oivaltanut verkkotyön mahdollisuudet esimerkiksi ihmisten tukijana ja rinnalla kulkijana.

Määrittelen työni aluksi käyttämäni käsitteet ja luon niiden avulla opinnäytetyöni teoreettisen viitekehyksen. Kirkollisesta näkökulmasta otan esille kristillisen kasvatuksen, sielunhoidon, diakonian ja spiritualiteetin. Yhteiskunnallista näkökulmaa työhöni tuo mielenterveyspalvelut, masennus, itsetuhoisuus ja koulu-kiusaus. Nämä teemat tulivat esille haastatteluissa.

Kartoitan työssäni, minkälaista verkkotyötä kirkko tarjoaa ennen kaikkea lapsille, varhaisnuorille ja nuorille aikuisille. Haastattelujen avulla kartoitan sitä, mikä on verkkotyön tilanne tällä hetkellä. Perehdyn työssäni myös verkossa tehtävän työn erityisiin haasteisiin. Haastattelin opinnäytetyöhöni kolmea ihmistä, jotka antoivat kaikki omanlaisensa näkökulman työhöni, vaikka yhtäläisyyksiäkin lö

tyi. Kaksi haastateltavaa valikoituivat työhöni siksi, että tiesin heidän työnsä liittyvän verkkotyöhön. Kolmas haastateltava tuli mukaan sattumalta toisen henkilön kautta, en tuntenut häntä ollenkaan.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Haluan tässä opinnäytetyössäni kartoittaa, minkälaista työtä Suomen evankelis-luterilainen kirkko tekee Internetissä. Konkreettiseksi tutkimuskysymykseksi nostan sen, minkälaista on erityisesti lapsille ja nuorille suunnattu verkkotyö. Toisena tutkimuskysymyksenä otan esille verkkotyön erityispiirteet ja haasteet. Haasteita on olemassa monenlaisia ja ne ovat osin samanlaisia kuin muussakin työssä, mutta erityisiä haasteita on myös olemassa. Anonymiteetti toimii Internetissä varsinkin käyttäjien osalta niin hyvin, ettei heidän henkilöllisyyttään kykene esimerkiksi toiset palvelun käyttäjät saamaan selville. Anonymiteetin toisena puolena ovat kuitenkin väärinkäytösten mahdollisuudet, esimerkiksi toisen ihmisen loukkaaminen. Kysyn haastateltaviltani heidän ajatuksiaan anonymiteettistä, mikäli he eivät siitä itse puhu.

Opiskelen diakoniksi ja diakoniatyössä kohdataan kaikenlaisia ja –ikäisiä ihmisiä. Verkkotyön kenttä on ymmärrettävästi melko laaja ja rajaamisen vuoksi pyrin mahdollisuuksien mukaan ottamaan tutkimukseni kohteiksi sellaisia työmuotoja, jotka palvelevat mahdollisimman monen ikäisiä ihmisiä. Perehdyn ensimmäisessä tutkimuskysymyksessäni myös uskontokasvatukseen. En ota sitä esille mitenkään laajasti, mutta se tulee luonnollisena osana mukaan varsinkin kirkon lapsityössä. Tämän opinnäytetyön lähtökohtana pitää mielestäni olla kirkon konkreettinen työ nykyään. Siitä käsin on hyvä lähteä miettimään sen kehittämistä ja haasteiden yli pääsemistä.

Näiden tutkimuskysymysten avulla pääsen siihen tavoitteeseen, että saan kattavan kuvan kirkon verkkotyöstä. Saan mahdollisuuden nähdä asian molemmat puolet: verkkotyön konkreettisen tarpeen ja vaikutuksen, mutta myös haasteet. Tavoitteet ovat tärkeitä oman ammatillisuuteni kannalta. Tämä on aihe, joka kiinnostaa minua ja josta uskon olevan hyötyä tulevaisuudessa.

3 SIELUNHOITO

Sielunhoidolle on määritelty neljä ulottuvuutta: huolenpito, pohdinta, tulkinta ja syventäminen. Huolenpidossa on kyse erityisesti arjen kysymyksistä ja vuorovaikutuksesta. Huolenpito on lisäksi huomaavaisuutta, empatiaa ja ystävällisyyttä. Pohdinnassa perehdytään ihmiselämän suuriin peruskysymyksiin. Näitä ovat esimerkiksi kysymykset kuolemasta, kärsimyksestä, elämän tarkoituksesta ja moraalista. Sielunhoidon tarkoituksena on tällöin auttaa ihmistä huomaamaan, tiedostamaan ja tutkimaan elämänsä tarkoitusta sekä päämäärää. Tulkinnessa pohdintaa syvennetään kristilliseen suuntaan. Ihminen pohdinta jatkuu hänen oman elämänsä kontekstista kohti kristillisiä elämäntulkintoja ja perinteitä. Tulkinta voi olla sekä sanallista että liturgiaa ja symboleja. Tämä ulottuvuus edellyttää sitä, että sielunhoitajalla on kristillisen perinteen ja teologian tuntemus. Sielunhoidon neljännessä ulottuvuudessa kristillistä vakaumusta syvennetään. Tällöin kyse on eniten ihmisen henkilökohtaisen uskon vahvistamisesta. Nämä eri ulottuvuudet eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että ne muodostaisivat sielunhoidon niin sanotun ”etenemisen polun”. Kaikki ulottuvuudet ovat yhtä tärkeitä, eikä mitään saa nostaa toisen yläpuolelle. (Kokkonen 2008, 234.)

Sielunhoidon Raamatullisena perusteena voisi käyttää esimerkiksi Matteuksen evankeliumin 18. luvun sanoja ”Sillä missä kaksi tai kolme on koolla minun nimessäni, siellä minä olen heidän keskellään”. Sielunhoidossa on kyse auttavasta vuorovaikutuksesta. Se on aina herkkä ja hienovirteinen tapahtuma. Sielunhoitosuhteen osapuolet ovat aina kaksi toisilleen tuntematonta ihmistä, joilla on oma tausta ja kehityskaari. Niiden pohjalta heidän tunne-elämänsä sekä ajattelu- ja toimintamallinsa ovat muodostuneet. Sielunhoidossa painotetaan koko ihmisen kohtaamista, eikä kyse ole vain yksittäisen ongelman tai ongelmien kohtaamisesta. Tämä on tarpeen, koska sielunhoitajalla on aina jonkinlaisia näyttämisen paineita, pitäisi olla osaava, tietävä ja pätevä. Mikäli sielunhoitaja antaa itsestään tällaisen vaikutelman, se estää vuorovaikutusta, koska keskustelukumppani kokee olevansa kohde, eikä subjekti. Sielunhoitoon kuuluu kui-

tenkin tilan ja ilmaisun vapauden antaminen keskustelukumppanille, vaikka tämä saattaa olla joillekin ihmisille hyvinkin vaikeaa. (Sainio 1998, 278–279.)

3.1 Näkymiä nuorten sielunhoitoon

Luottamus ja luottamuksellisuus ovat sielunhoitosuhteen perusta. Nuoren on koettava, että sielunhoitaja on lämmin ja empaattinen, a että hän ei ole tunkeileva tai utelias. Jokaisella ihmisellä on omat rajansa ja niiden kunnioittaminen merkitsee omalta osaltaan hyväksyntää ja sen välittämistä. Sielunhoitajan ammatillisuutta on myös se, ettei hän tuomitse. Sielunhoitaja ei saa näyttää ulospäin, vaikka hän olisi järkyttynyt tai kauhistunut. Sielunhoitajan tehtävä ei ole myöskään moralisoida, vaikkei hän hyväksyisikään sitä, miten nuori on asiansa hoitanut. Tärkeää on myös, ettei sielunhoitaja väheksy nuoren kokemuksia esimerkiksi sanomalla, että asiat voisivat olla huonomminkin. Tärkeää on, että sielunhoitaja on kiireettömästi läsnä ja kuuntelee, mitä nuorella on sanottavana. (Pruuki 2008, 10-11.)

Sielunhoitaja on nuoren elämässä välikappale, jonka tehtävä on auttaa nuorta omien voimavarojensa löytämisessä ja saamaan tarvitsemaansa apua. Bent Falk on verrannut sielunhoitajan työtä kättilön työhön: sielunhoitaja auttaa avunhakijaa synnyttämään ratkaisunsa ja ulospääsytensä tilanteesta. Sielunhoitajan ei siis tule normaalisti tehdä valintoja autettavan puolesta. (Pruuki 2008, 11.)

Kuunteleminen on monesti sielunhoitajan ainoa työväline. Joskus sielunhoitajalle tulee tarve neuvoa ja ratkaista ongelma toisen puolesta, mutta monesti neuvot auttavat vain vähän, tai ei ollenkaan. Monesti juuri kuunteleminen on paras apu. Parhaimmillaan sielunhoitajalla on suuret korvat ja pieni suu sekä vahva selkä, joka jaksaa kantaa taakkoja. (Pruuki 2008, 11-12.)

3.2 Hengellisyys sielunhoidossa

Jumalan toinen nimi voisi olla toivo. Jumala auttaa monesti sielunhoitajan kautta. Silloin kun ihmisellä on oikein paha olla, sielunhoitaja voi olla se kaivattu rukousvastaus. Sielunhoitaja on Jumalan edustaja, mikä tarkoittaa parhaimmillaan sitä, ettei sielunhoitaja hylkää apua pyytävää ihmistä, vaikka tämä olisi millainen hyvänsä. (Pruuki 2008, 12)

Sielunhoidolle on yritetty löytää nykyaikaisempaa sanamuotoa, mutta siinä ei ole onnistuttu. Sielunhoidossa Jumala on aina läsnä, vaikei häntä aina mainitaisi. Jumala on sielunhoidon kolmas osapuoli. Sielunhoito ei myöskään ole julistustilanne, ellei nuori sitä itse toivo. Keskustelujen ei tarvitse liittyä uskonasiioihin, vaan niiden on tultava esille nuoren omasta elämäntodellisuudesta. Sielunhoitaja voi aina luottaa, että Jumala on läsnä. Sielunhoitajan erityistä ammattitaitoa on kuitenkin kyky keskustella myös hengellisistä kysymyksistä. (Pruuki 2008, 13.)

Rukous on mahdollista ottaa luontevaksi osaksi keskustelua. Sielunhoitaja voi hyvin kysyä, haluaako nuori, että hänen puolestaan rukoillaan. Sielunhoitotilanteen voi päättää yhdessä lausuttuun Isä meidän-rukoukseen tai Herran siunaukseen. Nuoren voi siunata omin sanoin ja ristinmerkin voi piirtää otsaan ilman sanojakin. (Pruuki 2008, 12-14.)

Joskus nuoren tilanne on sellainen, että hän toivoo voivansa ripittäytyä. Siihen on olemassa oma kaavansa, mutta sen voi toimittaa myös omin sanoin, kunhan siinä on synnintunnustus, synninpäästö ja rukous. Rippitilanne on hyvä päättää siunaukseen. Öljyllä voitelu on myös mahdollista nuoren sitä toivoessa. (Pruuki 2008, 14.)

4. KRISTILLINEN KASVATUS

Kristillistä kasvatusta ei voida määritellä yksiselitteisesti, vaan sitä käytetään eri tavoin eri yhteyksissä. Siitä voidaan kuitenkin nostaa esille joitakin elementtejä. Intentionaalisuudella tarkoitetaan sitä, että kasvatuksella on tietoisia tavoitteita ja päämääriä, joita kohti se suuntautuu. Kasvatuksella pyritään saamaan aikaan muutosta, tukemaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Normatiivisuus taas liittyy siihen, että kasvatusta on aina arvosidonnaista. Asetettaessa kasvatuksen tavoitteita ja päämääriä, otetaan samalla kansaa siihen, mikä on elämässä hyvää ja tärkeää ja millaista on hyvä elämä. Tämä liittyy eettis-moraaliseen ulottuvuuteen. Sen voi määritellä rakkauden kaksoiskäskyn ja kultaisen säännön avulla. Kasvattajan olemus kertoo myös aina jotain. Kasvatukseen liittyy aina myös vuorovaikutuksellisuus. Tämä tarkoittaa yksinkertaisesti ilmaistuna sitä, että kasvattaja ja kasvatettava ovat vuorovaikutuksessa keskenään. (Muhonen ja Tirri 2008, 64, 79.) Kasvatusta on ehdottomasti hyvä asia, mutta siinä on kuitenkin vallankäytön vaara. Kasvatusta ei saa käyttää esimerkiksi alistamistarkoituksessa. Kasvatusta ei ole kristillistä, vaikka siteerattaisiin usein raamatunlauseita tai uskonoppeja. Ehdoton rakkaus ja toisen ihmisen hyväksyminen ovat kristillisen kasvatuksen lähtökohtia. Elämä on arvokasta ja kaikki ihmiset ovat erilaisine piirteineen samanarvoisia. Jumala on luonut meidät omaksi kuvakseen. (Riekkinen 2008, 89, 91.) Luterilaisen seurakunnan antama kristillinen kasvatusta on kasteopetusta ja se on sitoutunut luterilaiseen oppiin. Uskontokasvatusta on toisaalta mahdollista ottaa yläkäsitteeksi ja jakaa se tunnustukselliseen ja tunnustuksettomaan opetukseen. (Muhonen ja Tirri 2008, 66.)

Kristillisen kasvatuksen yksi perustavoite on välittää kristillistä perinnettä sukupolvelta toiselle. Tällöin edellinen sukupolvi pyrkii välittämään omaksumansa asiat mahdollisimman muuttumattomana seuraavalle sukupolvelle. (Muhonen ja Tirri 2008, 67.) Kyse ei kuitenkaan ole pelkästään perinteen siirtämisestä ja varjelemisesta sellaisenaan, vaan elävä perinne tarvitsee tulkintaa. Uudelleentulkinta juuri tässä hetkessä tekee perinteelle parhaiten oikeutta. Tällä tavalla perinteestä tulee nykyhetkeä luova ja voimia antava tekijä. Se ei kuluta tai ahdistaa ihmistä. Vanhaan ajatusmalliin sitoutumista ja ulkoa oppimista tärkeämpää on

rohkeus ja taito tulkita perinnettä Jumala-uskosta käsin. Kristillinen kasvatus johtaa parhaimmillaan tähän ja samalla se avaa uusia näkökulmia Jumalan luomaan maailmaan. Se auttaa ymmärtämään sen moninaisia asioita, jotka ovat jo ennestään meille ihmeellisiä. (Riekkinen 2008, 91).

Kristillisellä kasvatuksella on myös monia eri ulottuvuuksia. Opillisella ulottuvuudella tarkoitetaan kristinuskon oppien ja uskomusten välittämistä. Tiedollisen näkökulman lisäksi siihen liittyy myös luottamuksen näkökulma. Kristillisen kasvatuksen tavoite on välittää kasvatettaville kuva hyvästä ja rakastavasta Jumalasta; Luojusta ja Lunastajasta. Raamatunkertomuksilla on keskeinen osa opillisten ulottuvuuksien ilmentäjinä. Raamattu on historiallinen kirja, joka kertoo Jumalan toiminnasta ihmiskunnan eri vaiheissa. Kertomusten avulla kristillisen elämän peruskysymyksiä on mahdollista käsitellä myös nykyajan ihmisen näkökulmasta. Kasvattaja ei voi synnyttää uskoa kasvatettavissaan, mutta hän voi johdattaa heitä Jumalan sanan äärelle. Opillisen ulottuvuuden keskeinen merkitys on ylläpitää ja viedä eteenpäin yhteistä perintöä. (Muhonen & Tirri 2008, 78.)

Toinen ulottuvuus on rituaalinen ulottuvuus. Siihen kuuluvat kristilliset tavat ja perinteet. Tähän kuuluvat esimerkiksi kirkkovuoden seuraaminen, jumalanpalvelukseen osallistuminen, rukoileminen ja hengelliset laulut. Yhteiset rituaalit luovat turvallisuutta ja tarjoavat kokemuksia sekä vahvistavat niihin osallistuvien yhteyttä. Kristillinen kasvatus auttaa ihmisiä ymmärtämään erilaisten tapojen ja perinteiden merkitystä. Kirkkovuosi tuo esille Jumalan pelastustekoja ja kohtaa ihmisen elämänkaaren iloineen ja suruineen. Rituaalit auttavat irtautumaan arjesta ja hiljentymään pyhän edessä. (Muhonen & Tirri 2008, 78.)

Kokemukselliseen ulottuvuuteen sisältyvät sekä kasvatussuhteen emotionaalinen ilmapiiri että Jumalan rakkaus ja läsnäolo. Kristillinen kasvatus tarjoaa lapselle kokemuksen turvallisesta ja rakastavasta Jumalasta ja sen kautta luottamuksen elämään. Kristillinen kasvatus on voimavara, joka ulottuu myös tulevaisuuteen. Kristillisessä kasvatuksessa luottamus elämään ja tulevaisuuteen syntyy siten, että ihminen saa kokea olevansa hyvissä käsissä. Luottamus Jumalaan antaa parhaimmillaan lapselle niin juuret kuin siivetkin. Usko on kokonais-

valtaista luottamista ja turvautumista Jumalaan. Kristillinen kasvatus ottaa todesta ihmisen tarpeen olla yhteydessä Jumalaan. Tähän ulottuvuuteen kuuluu myös kasvatettavan jumalasuhteen tukeminen. (Muhonen & Tirri 2008, 79.)

Huolenpidollinen ulottuvuus sisältää tiedollista, toiminnallista ja kokemuksellista ainesta ja ottaa huomioon ihmisen suhteen Jumalaan ja lähimmäisiinsä. Parhaimmillaan kristillinen kasvatus on luontevasti osa arkea ja jokapäiväistä elämää. Siihen kuuluvat lämmin ja turvallinen ilmapiiri sekä huolenpito ja rakkauten osoittaminen. Kristillinen kasvatus huomioi lapsen kokonaispersoonallisuuden. Arjen ja tavallisen elämän arvostaminen kuuluvat olennaisena osana kristillisyyteen. Kristinuskon mukaan Jumala tuli ihmiseksi ihmisten keskelle ja pyhä kohtasi arjen. Pedagogisen suhteen ihanteeseen kuuluvat turvallisuus, luotettavuus ja jatkuvuus. (Muhonen&Tirri 2008, 80.)

Yksi kaikkein konkreettisista kristillisen kasvatuksen muoto on päiväkerhotyö. Päiväkerhotyön keskeinen tavoite on aina ollut uskon liittäminen arkeen. Siksi on tärkeää, että päiväkerhotyössä otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltainen kasvu. Uskontoherkät eivät ole irrallisia osia, vaan ne liittyvät oleellisesti esillä oleviin asioihin, jotka voivat nousta esimerkiksi vuodenaajoista, luonnosta, kirkkovuodesta tai ajankohtaisista tapahtumista. Monet lapset eivät ole kohdanneet Raamattua ennen päiväkerhoa. Sen vuoksi päiväkerhotyöllä on olennainen merkitys, koska juuri silloin kuullut kertomukset ovat lapsille uusia ja ne muokkaavat lapsen asennetta Raamattua kohtaan. Lapsen on tärkeää saada sellainen kokemus, että Jumala on hyvä ja turvallinen Isä. Tämä tapahtuu eniten sellaisten kertomusten kautta, joita kuunnellessaan lapsella on mahdollisuus samaistua kertomuksen ihmisiin. Lapsi ajattelee asioita konkreettisesti ja sen vuoksi on hyvä aloittaa kertomuksilla, jossa Jeesus kuvataan ihmisten keskellä auttamassa heitä. Tällaisia kertomuksia ovat esimerkiksi Jeesus siunaa lapsia, Sakkeus, opetuslasten kutsuminen ja opetuslapset myrkyssä. Myös monet Jeesuksen parantamishmeistä sopivat päiväkerhossa luettaviksi, mutta siinä on otettava huomioon lapsen kehitysvaihe. Noin neljän vuoden iässä lapsi on niin sanotusti satuiässä, eli kaikki on lapselle mahdollista. Tällöin ei pidä kiinnittää

liian suurta huomiota ihmeisiin, jottei lapsille tulisi sitä kuvaa, että Jeesus on taikuri, joka teki ihmeellisiä temppuja. (Wennermark 2004, 138–139.)

Myös lasten arkisten kysymysten kautta voi syntyä luontevaa keskustelua Jumalasta. Kaikki on lapselle jonkun tekemää, joten lapsi voi esimerkiksi kysyä, kuka on tehnyt talon, pöydän tai leivän. Silloin, kun lapsi tekee vastaavanlaisen kysymyksen johonkin luontoon liittyvästä asiasta, esimerkiksi linnusta tai kukasta, aikuinen saa mahdollisuuden kertoa lapsille Jumalasta kaiken Luojana. Luomiskertomus nousee kaikkein luonnollisimmin esille keväällä, kun luonto herää eloon, puut alkavat viheriöidä ja linnut palaavat. Lasten kanssa voi ihmetellä kaiken kasvua ja näihin pohdintoihin voi liittää esimerkiksi sopivia psalmitekstejä. (Wennermark 2004, 139–140.)

Kolmas päiväkerhon konkreettinen kristillisen kasvatuksen muoto ovat eettiset kysymykset. Pienille lapsille se tarkoittaa lähinnä anteeksipyytämistä ja anteeksiantamista. Rajojen asettaminen on yksi kasvatuksen tärkeimmistä tehtävistä. Oikean ja väärän oppimiseen tarvitaan selkeää ohjausta. Raamatun kultainen sääntö on hyvä tuoda lapsentajuisesti esille ja alle kouluikäistenkin kanssa, Raamatun keskeisenä sanomana voidaan pitää viestiä armollisesta Jumalasta ja tämä on tärkeää muistaa myös eettisiä kysymyksiä pohdittaessa. (Wennermark 2004, 140.)

Tällä hetkellä kirkon lapsityössä on paljon erilaista toimintaa. On olemassa esimerkiksi perhekerhoja, avoimia perhekerhoja, perheleirejä ja harrastekerhoja. Lisäksi on olemassa perhetapahtumia, juhlis, retkiä, leirejä, vanhempainiltoja ja erilaisia kokoontumisia teemojen puitteissa. Erilaiset ryhmät tarjoavat toimintaa, johon eri-ikäiset ja erilaiset ihmiset voivat osallistua. Säännölliset kokoontumiset tutussa ympäristössä luovat yhteisöllisyyden tunteen saman alueen lasten ja aikuisten kanssa. Perheenjäsenillä on mahdollisuus pohtia esimerkiksi kasvatukseen, perheeseen ja parisuhteeseen liittyviä asioita. Perhekerhot tukevat oman identiteetin muodostumista ja tarjoavat aikuisille mahdollisuuden saada luottamista itseensä kasvattajana, aviopuolisona ja yhteisön jäsenenä. Koko

perheelle on tärkeää saada kokemuksia seurakunnan yhteydessä elämisestä ja yhteisestä hiljentyämisestä. (Alopaesus-Karhunen & Wennermark 2004, 22.)

4.1 Uskontokasvatus

Kristillistä kasvatusta ja uskontokasvatusta käytetään toisinaan rinnakkaisina termeinä, vaikka ne tarkoittavat täysin eri asiaa. Uskontokasvatus ei sitoudu mihinkään oppiin tai kirkkokuntaan. (Muhonen & Tirri 2008, 66.) Päivähoitolaisissa sanotaan, että lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. (Päivähoitolaki 1983.)

Varhaiskasvatussuunnitelmassa on uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Sen ytimen muodostavat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Päivähoiton ja esiopetuksen uskontokasvatuksessa perehdytään lapsen oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen sekä tapoihin ja käytäntöihin. Lapselle suodaan mahdollisuus hiljaisuuteen, ihmettelyyn, kyselemiseen ja pohdintaan. Lapsella on kyky ja herkkyys ymmärtää kaikkea sanatonta ja symbolista. Sitä kunnioitetaan, tuetaan ja vahvistetaan. Lapsia lähellä oleviin erilaisiin uskontoihin ja katsomusten tapoihin tutustutaan. Lapsen henkilökohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005.)

Uskontokasvatuksen sisältönä on ennen kaikkea kirkkovuoden juhlapäiviin liittyvän tiedon jakaminen. Tällöin keskeisiksi nousevat joulun ja pääsiäisen tekstit. Tähän liittyy joitakin ongelmia lapsen uskonnollisen kehityksen kannalta. Ensimmäinen ongelma syntyy, jos lapsi kuulee joulun aikaan kertomuksen Jeesuslapsesta, joka syntyy Betlehemin seimeen ja hiljaisella viikolla Jeesuksen ristinnaulitsemisesta. Tämä on lapsen silmissä todella karu tai jopa julma kokonaisuus, sillä lapsi ei voi ymmärtää Jeesuksen elämän, aikuisuuden ajan työn ja

tehtävän sisältöä vain näiden kahden kertomuksen kautta. Tällöin on haasteena se, miten saada ylösnousemuksen ilosanoma välitettyä lapsille. Tärkeää olisi myös kertoa lapselle Jeesuksesta, joka auttoi ihmisiä sekä myös kertoa kertomus, josta käy ilmi, etteivät kaikki pitäneet Jeesuksesta. Seurakunnan ja päivähoidon yhteistyö onkin ensiarvoisen tärkeää uskontokasvatuksen toteutumisen kannalta. (Wennermark 2004, 140-141.)

Kasvattajien on tärkeää ymmärtää, ettei heidän tule tarjota liian valmiita käsityksiä tai ennakkoluuloja. Lasten ja nuorten ajatuksia ja uskomuksia ei tule kaventaa, vaan heille pitää antaa mahdollisuus kysellä ja ihmetellä. Erään teorian mukaan uskontokasvatuksen keskeinen tavoite on vahvistaa lapsen ja nuoren synnynnäistä spiritualiteettiä ja herkkyyttä. Kasvattajien tehtävä on auttaa lapsia ja nuoria pitämään mielensä avoimena. Esteettiset kokemukset, esimerkiksi piirtäminen, maalaaminen, leikki, laulu ja mielikuvitus vahvistavat spirituaalista herkkyyttä. (Tuominen 2005, 37.)

4.2 Spiritualiteetti ja rukous

Spiritualiteetti viittaa henkeen tai sieluun. Kristillisessä kirkossa spiritualiteetti tarkoittaa hengellistä elämää ja sen hoitamista. Uskontokasvatus, psykologia sosiologia ovat laajentaneet spiritualiteetin sisältöä. Voidaan puhua yleisestä spiritualiteetistä, joka on yhteistä kaikille ihmisille. Se ilmenee niin uskonnollisten kuin uskonnottomienkin ihmisten maailmankatsomuksessa ja arvoissa. Tämän käsityksen mukaan spiritualiteetti on ihmisyyden ydin ja liittyy käsitteenä läheisesti ihmisenä kasvamiseen ja ihmisen syvimpään olemukseen. Siihen liittyvät esimerkiksi herkkyyys, mysteerien ymmärtäminen, elämän ihmettely, kunnioittamisen tunne, usko, kokemus tuonpuoleisesta, tarkoituksen etsiminen, itsetuntemus, rohkaisu ja tunteet. Tälle tulkinnalle on ominaista ihmisen sisäisen maailman vahva korostaminen. Spiritualiteetin ei tarvitse välttämättä liittyä uskontoon, vaan myös uskonnottoman ihmisen elämässä on spirituaalinen ulottuvuus. (Tuominen 2005, 35–36.)

Kristillinen spiritualiteetti viittaa ihmisen henkeen ja Jumala-suhteeseen. Sillä voidaan tarkoittaa hengellistä elämää ja sen hoitamista, esimerkiksi rukouselämää. Spiritualiteetti on aina liitetty hyvin läheisesti uskoon ja sen harjoittamiseen, esimerkiksi rukoukseen, raamatunlukemiseen ja yksityiseen sekä yhteiseen hartaus- ja jumalanpalveluselämään. Hengellinen elämä ei voi olla pelkästään ihmisten yksityisasiasia, vaan sen pitää olla yhteydessä jokapäiväiseen elämään. (Tuominen 2005, 36–37.)

Rukous on kristillisen spiritualiteetin ydin. Nykyään monet ihmiset ymmärtävät vain sanallisen rukouksen tai hiljaisen keskustelun Jumalan kanssa. Tämän vuoksi käsitys rukouksesta jää kovin yksipuoliseksi. Kirkon hengellisessä elämässä rukouksella on kuitenkin aina ollut hyvin monenlaisia ilmenemismuotoja ja sanallinen rukous on vain yksi rukouksen tapa. Owe Wikström on todennut, että joskus lapsuuden iltarukoukset tuntuvat liian tutulta ja Isä meidän-rukous liian mekaaniselta, mutta toisaalta vapaita rukouksia on työläs tehdä. Ihmisen on kuitenkin sanottu oppivan rukoilemaan vasta silloin, kun rukous on käynyt mahdottomaksi. Rukouksen salaisuus on Jumalan nälkä, johon liittyy paljon puhetta ja tunnetta syvempi kaipaus. On parempi rukoilla Jumalaa kuin ajatella Häntä selkeästi. Rukous tapahtuu sydämen ja rakkauden tasolla, eikä se ole mikään keidas autiomaan keskellä tai päivittäinen hetki, jossa eksynyt sielu etsii lohdutusta. Rukous ei ole suorittamista, vaan kyse on Jumalan ja ihmisen kohtaamisesta. Ihmisen on tärkeää kysyä itseltään, miten paljon rukouksen sanat koskettavat häntä. Rukouksen on oltava merkityksellistä ja tärkeää. Toisaalta kristillisessä spiritualiteetissä on korostettu sitä, että ihmisen tulisi osata ulkoa mahdollisimman monta rukousta, jotta ihmisellä olisi aina valmis rukous elämän eri tilanteisiin. Valmiit rukoukset kantavat silloin kun omia sanoja ei ole ja voimat ovat loppu. (Tuominen 2005, 42–43.)

Spiritualiteettikasvatuksen on nähty olevan ennen kaikkea sydämen ja mielen ominaisuuksien rikastuttamista. Kristillisessä traditiossa sydämen ominaisuuksia ovat spirituaaliset hyveet: usko, toivo ja rakkaus. Usko ei välttämättä tarkoita mitään uskonnollista traditiota, vaan se voi tarkoittaa myös tietoutta siitä, että kaikki on hyvin, vaikkei uskoa pystytä erittelemään tai perustelemaan. Toisaalta

spiritualiteettikasvatus on myös kasvattamista ihmisyyteen. Siinä pyritään kehittämään lapsen ja nuoren kaikkia persoonallisuuden osa-alueita: fyysistä, emotionaalista, älyllistä ja spirituaalista. (Tuominen 2005, 123.)

Spirituaaliteetti on myös toisaalta tietoutta siitä, että on olemassa muutakin kuin arkitodellisuus. Lapsen maailmassa tällaisia tapahtumia voivat olla esimerkiksi syntymä, kuolema, suru, rakkaus, juhla, epäonnistuminen tai palkinnon saaminen. Tietyt toiminnot, esimerkiksi laulaminen, piirtäminen ja maalaaminen voivat auttaa tunnistamaan spirituaalista herkkyyttä. (Tuominen 2005, 126.)

5 YLEISTÄ INTERNETISTÄ JA SEN KEHITYKSESTÄ

Internetin alkujuuret ovat Amerikassa, jossa tajuttiin uudenlaisen verkon tarve viimeistään venäläisten ammuttua Sputnikin taivaalle vuonna 1961. Se sai yhdysvaltalaiset huolestumaan siitä, että heidän viestintäkeskuksensa tuhoutuminen on mahdollista. Tällöin tuli ajankohtaiseksi kehittää uudenlainen verkko, jonka oli määrä perustua erilaisiin solmuihin. Jokainen solmu toimisi itsenäisesti vastaanottaen ja välittäen viestejä. Viestit jaettaisiin paketteihin ja niistä tulisi kokonaisia viestejä vasta, kun ne olisivat perillä. Ne kulkisivat solmulta toiselle, kunnes lopulta saavuttaisivat päämääränsä. Tämä taas mahdollistaisi sen, että paketit pääsisivät perille, vaikka osa solmuista olisikin pois käytöstä. Siinä vaiheessa paketti etsisi toisen reitin päämääräänsä. Tämä pakettiteoria on perusta, jolle Internet luotiin. Ajatuksen esitteli Leonard Kleinrock vuonna 1961. (Kinanen 2008, 266.)

Viimeistään vuonna 1969 amerikkalaisissa yliopistoissa oli käytössä Internetin kantaisä arpanet. Arpanetissä oli kehitetty jo sähköposti ja pääteyhteydet. Arpanetistä tuli Internet vuonna 1989. Ensimmäinen sähköposti lähetettiin arpanetissä vuonna 1971, mutta se ei ollut sisällöllisesti mitenkään merkittävä: ”QWERTYUIOP”, eli näppäimistön ylin kirjainrivi. Ensimmäisen kansainvälisen sähköpostin lähetti Englannin kuningatar Atlantin yli vuonna 1976. (Kinanen 2008, 266-277.)

Internet-osoitteiden numerosarjoja oli todella hankala muistaa. Sen vuoksi haluttiin ottaa käyttöön helpommin muistettavia osoitteita, ja verkkotunnukset tulivat käyttöön vuonna 1984. Suomi haki omaa fi-tunnustaan vuonna 1986. Numerosarja on kuitenkin edelleen olemassa jokaisen verkkotunnuksen takana. (Kinanen 2008, 268.)

5.1 Internetin muuttuminen

Tekstipohjaisessa keskustelussa oli hankalaa ilmaista tunteitaan ja ilmeitään. Niiden tulkitseminen oli myös erittäin vaikeaa. Nimenomaan tunteiden ja ilmeiden tulkinnan helpottamiseksi Scott Fahlman kehitti hymiöt vuonna 1982. Hymiöitä käytetään yleisesti sähköposteissa, chateissa ja testiviesteissä. Nykyisissä chat-ohjelmissa on satoja hymiöitä. Internet Relay Chat, eli IRC on kaikkien chattien esi-isä ja se on edelleen toiminnassa. Se on kehitetty vuonna 1988 suomalaisen Jarkko Oikarisen toimesta. (Kinanen 2008, 268.)

Vuoteen 1990 saakka Internet oli rajoitettu ei-kaupallisiin tarkoituksiin. Meidän tuntemamme Internet sai alkunsa vuonna 1993, jolloin Mosaic – selain, nykyinen Netscape julkistettiin. Yhteydet tulivat nopeimmiksi ja Internetiin saatiin kuvia, ääntä ja liikkuvaa kuvaa. Kesäkuussa 1993 koko maailmassa oli vain 143 www-sivua, mutta nykyään joka kuukausi tulee Internetiin noin 4 000 000 uutta sivua. (Kinanen 2008, 269.)

Vuonna 1995 alkunsa sai monta vielä nykyäänkin toimivaa sivustoa: esimerkiksi altavista-hakupalvelu ja sähköposteista Hotmail. Vuonna 1997 jo 70 miljoonaa ihmistä käytti Internetiä. Vuonna 1998 243 000 ihmistä oli ostanut jotain Internetistä. Tuolloin alkunsa sai myös google-hakupalvelin. Samana vuonna Internetissä oli jo 300 miljoonaa erilaista sivua. MP3-valtakausi alkoi 1999, jolloin myös musiikkipiratismista tuli tuttu ilmiö. Blogeista, eli nettipäiväkirjoista tuli hitti vuonna 2002. Vuonna 2004 Internetiä käytti jo 800 miljoonaa ihmistä. Vuosi 2004 oli myös virusten, matojen ja roskapostien vuosi. Vuonna 2005 Internetissä oli jo noin 57 miljoonaa erilaista sivustokokonaisuutta. Käyttäjien Internetiin lataamia videoita välittävä YouTube.com tuli suosituksi vuonna 2006. (Kinanen 2008, 270-271.)

Ennen Internetin kasvua myös Evankelis-luterilaisella kirkolla oli eräänlainen foorumi, jota kutsuttiin kirkon tietopankiksi. Sitä yllä piti kirkkohallituksen tietohallintoyksikkö. Se sai alkunsa vuonna 1993 ja siihen rekisteröityi yli 3000 käyttäjää. Tietopankin keskustelualueesta muodostui uusi kirkollinen keskustelufoorumi, jonka käyttäjistä kuitenkin pieni osa käytti sitä aktiivisesti. Kolmekymmentä

kaikkein aktiivisinta käyttäjää kirjoitti kolme neljäsosaa kaikista viesteistä. Myös eri keskustelufoorumit verkostoituivat nopeasti keskenään ja sosiaalinen tarve Internetille oli jo silloin selvästi olemassa (Kinanen 2008, 267.) Suomen evankelis-luterilainen kirkko avasi ensimmäiset www-sivunsa vuonna 1995. (Kinanen 2008, 267, 270.)

5.2 Internetin hyödyllisyydestä

Aikuisten oikea, todellinen läsnäolo tuo näkyvyyttä kirkolle. Se on positiivinen asia. Ihmisten arjessa mukana eläminen tarkoittaa nykypäivänä myös verkkoyhteisöissä oloa ja siellä toimimista, koska helppoa tavoitettavuutta pidetään tärkeänä asiana. Keskeinen peruste verkossa toimimiselle on mahdollisuus kohdata kaikenlaisia ihmisiä. Kirkko ja sen työntekijät tarvitsevat näkyvyyttä, joka luo positiivista kuvaa. Parhaimmillaan verkkoyhteisöt tarjoavat työtehtäviä myös maallikoille. (Hauta-Aho & Kuoppala 2011, 61.)

Verkkotyössä on monenlaisia elementtejä ja asioita, jotka pitää ottaa huomioon kommunikoidessa verkon kautta. Monet niistä ovat sellaisia, ettei niitä tarvitse kasvokkain tapahtuvassa kommunikaatiossa miettiä. Internetissä toimiessamme olemme pelkästään lukemamme tiedon varassa. Me emme voi seurata keskustelukumppanimme non-verbaalia viestintää ja tunteiden ilmaiseminen on vaikeampaa. Erilaisia hymiöitä on paljon, mutta niitäkään ei ole kaikissa palveluissa olemassa yhtä paljon.

Kotisivut ovat nykyään miltei välttämätön väline kaikenlaisille organisaatioille. Kotisivut lisäävät uskottavuutta ja ne ovat helppo ja tehokas tapa levittää tietoa. Yksikään esite ei kykene samaan kuin internetsivut. Sivustoja on kuitenkin internetissä miljoonia ja sen aiheuttama haaste on se, miten saadaan ihmiset käymään juuri tietyllä sivustolla. (Matikainen 2008, 25.)

Verkkoa voisi verrata yhteisölliseen tilaan. Internet on tavallaan kuin kaupunki. Ihmiset viettävät siellä aikaa, kohtaavat toisiaan, osallistuvat erilaisiin keskusteluihin, asioivat kaupoissa, pankissa ja kirjastossa. Netissä on myös erilaisia yh-

teisöpalveluja, joissa voi viettää aikaa ja joiden avulla voi jakaa keskusteluja, kuvia, linkkejä sekä muuta materiaalia. (Matikainen 2008, 29.) Kaikki uskonnotkin ovat jollakin tavalla yhteisöllisiä. Uskonnollinen yhteisö eli seurakunta tai kirkko ovat uskovien ihmisten kokoontumispaikkoja. Siellä kohdataan Jumala, saadaan uskoa vahvistavaa opetusta sekä tavataan muita, jotka ajattelevat samalla tavalla. Seurakunnassa ihmiset varustautuvat elämään uskovan elämää kirkon ulkopuolella kukin omassa arjessaan. Seurakunnan kokoontumisissa ovat läsnä uskonnon tiedollinen, elämyksellinen ja toiminnallinen ulottuvuus. (Kinnunen 1996, 90). Verkossa tapahtuva kohtaaminen ei sulje pois kasvokkaisia kohtauksia, eikä ole sen kilpailija. Nämä kaksi muotoa tulisikin nähdä toisiinsa ruokkivina ja vahvistavina. Verkko yhteisö voi alkaa tavata toisiaan myös fyysisesti tai tapaamisista syntynyt verkosto voi jatkaa keskustelua virtuaalisesti. (Hauta-Aho & Kuoppala 2011, 54.)

Se, minkälaisena me esitämme itsemme ja identiteettimme verkossa, liittyy monesti hämmästyttävän suureen avoimuuteen. Verkossa on mahdollista kertoa itsestään sellaisia henkilökohtaisia asioita, joita ei kasvokkain kertoisi ihmisille. Tämän käänköpuolena on kuitenkin se, etteivät kaikki ihmiset välttämättä ymmärrä verkon luonnetta, eivätkä sen vuoksi kykene harkitsemaan, mitä on järkevää kertoa ja mitä ei. Internetissä etäisyydet poistuvat ja on helppoa pitää yhteyttä vaikka toisella puolella maapalloa asuvaan ihmiseen. Juuri etäisyys mahdollistaa rohkeuden ja identiteetin kaikkien puolien paljastamisen. (Matikainen 2008, 89.)

Kritiikkiä on esitetty siitä, onko loppujen lopuksi kuitenkaan niin, että identiteetti on verkossa epätodellisempi kuin kasvokkaisissa kohtauksissa. Verkko on kuitenkin yksi monista konteksteista, joissa ihminen esittää itseään. Verkko on toki kontekstina toisenlainen kuin elämämme sen ulkopuolella, mutta se ei automaattisesti tarkoita, että identiteettimme olisivat eriarvoisia. (Matikainen 2008, 89.) Ihmiset hakevat ja luovat identiteettiään verkossa määrittelemällä itsensä esimerkiksi kuvien, kirjoitusten, verkostojen ja mielenkiinnon kohteidensa avulla. Hengellisyyttä koskevat keskustelut ovat osa tätä ja kirkko on siinä mukana. (Hauta-Aho & Kuoppala 2011, 60.)

6 VERKKOTYÖN ELEMENTIT

Lapset joutuvat jo varsin varhaisessa vaiheessa tekemisiin kirjoitettujen tekstien kanssa. Sitä on esillä monessa muodossa, esimerkiksi kirjoissa, televisiossa ja mainoksissa. Perinteinen kirjoitus on läsnä lapsen elämässä lähinnä kuvakirjojen kautta, joita lapset lukevat ja tutkivat joko yksin tai aikuisen kanssa. Lapsilla on omat merkkinsä ja symbolinsa, joiden avulla he kertovat omista, itselleen tärkeistä asioista eri tavoin. Ne voivat kuvata sanoja, kokonaislauseita tai jopa tapahtumia. Aiheet vaihtelevat televisio-ohjelmista ja mainoksista aina matkoista mummolaan. Vähitellen lapset alkavat hahmottaa kirjaimille luodut yhteiset merkitykset. Merkkien ja äänneiden yhdistäminen synnyttää kirjoitetun tekstin lukutaidon. (Niinistö, Ritokoski & Ruhala 2008, 30.)

Kuvalla on kirjoitustakin pidempi historia. Kuvien avulla on kerrottu ja tiedotettu asioista jo ennen kuin kirjoitusta oli edes keksitty. Kuvien avulla maailmaa on lisäksi koristeltu ja viihdytetty. Kuvilta ei voi välttyä, koska niitä on kaikkialla, esimerkiksi katujen varsilla, kirjoissa, erilaisissa lehdissä, tietokoneen ruudulla ja kotien seinillä. Kuvat voivat kertoa uutisista, ne voivat olla esimerkiksi taide-, valo-, mainos-, opas- tai sarjakuvia. Kuvissa on paljon tietoa ja voimaa. Niiden tarkoitus on esimerkiksi vaikuttaa, tiedottaa, ottaa kantaa ja herättää tunteita. Kuvia on mahdollista kuvailla, analysoida, tulkita tai ymmärtää. Kuvan sijainti ja tarkoitus vaikuttavat kuvan sisältöön ja sen ymmärtämiseen. (Niinistö, Ritokoski & Ruhala 2008, 30-31.)

Pienen lapsen ensimmäinen lukutaito liittyy nimenomaan visualisuuteen. Lapsi hahmottaa maailmaa näkemisen avulla ja oppii siten hahmottamaan kirjoituksen ja kuvien maailman. Kuva on maailman todellisuuden heijastuma. Kuvien avulla voi myös keskustella lasten kanssa siitä, ovatko kaikki pienet tytöt tosiaan prinsessoja hienoissa puvuissa tai pojat hurjia teräsmiehiä. (Niinistö, Ritokoski & Ruhala 2008, 31.)

Ääni on varsin moninainen käsite, johon liittyvät esimerkiksi puhe, musiikki, luonnonäänet ja hiljaisuus. Juuri sen vuoksi äänten erottaminen, havainnointi ja analysointi eivät ole helppoja asioita, vaikka ihmiset tuottavat ääntä jatkuvasti tavalla tai toisella. Joskus tämä tapahtuu tiedostamatta. Kuitenkin juuri erilaisten äänten tiedostaminen ja tunnistaminen opettavat lasta analyttisemmaksi kuuntelijaksi. Tämän tekee mahdolliseksi esimerkiksi se, että lapset hahmottavat ympäristöä kuuloaistin avulla aikuisia herkemmin. Esimerkiksi peleissä ääni ja kuva luovat yhdessä kertomuksen. Tähän liittyvät esimerkiksi musiikin, puheen, tehosteäänten ja hiljaisuuden elementit. Erilaisten äänten maailma vahvistaa ja täydentää kuvakerrontaa sekä luo omalta osaltaan vahvoja tunteita. (Niinistö, Ritokoski & Ruhala 2008, 31.)

7 MIELENTERVEYSPALVELUT

Suomen lain mukaan kunnilla on velvollisuus järjestää mielenterveyspalvelut. Mielenterveyspalvelut eivät kuitenkaan läheskään aina toteudu toivotulla tavalla ja julkisuudessa on puhuttu paljon siitä, että jonot mielenterveys- ja päihdepalveluihin ovat liian pitkiä. Tämä luo haasteen niin seurakunnille kuin erilaisille yhdistyksillekin mielenterveyspalvelujen täydentäjänä. Erilaiset mielenterveysongelmat näkyvät jo selkeästi kirkon verkkotyössäkin.

Suomen laki määrittelee, että mielenterveystyöllä tarkoitetaan yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä. Lisäksi siihen kuuluvat mielisairauksien ja muiden mielenterveyshäiriöiden ehkäiseminen, parantaminen ja lievittäminen. (Terveydenhuoltolaki 2010.)

Mielenterveystyön palveluihin kuuluvat mielisairauksia ja muita mielenterveyshäiriötä poteville henkilöille heidän lääketieteellisin perustein annettavat sosiaali- ja terveyshuollon palvelut. (Terveydenhuoltolaki 2010).

Mielenterveystyöhön on lisäksi määritelty kuuluvan myös väestön elinolosuhteiden kehittäminen sillä tavalla, että ne ennaltaehkäisevät mielenterveyshäiriöiden syntyä, edistävät mielenterveystyötä ja tukevat mielenterveyspalvelujen järjestämistä. (Terveydenhuoltolaki 2010).

7.1 Masennus

Masennus eli depressio on yleisin mielialahäiriö ja vakava ongelma jo nuoruusiästä lähtien. Depression taustalla on monesti perinnöllistä alttiutta, haavoittavia psykososiaalisia kokemuksia, vastoinkäymisiä ja menetyksiä. On arvioitu, että masennus on viime vuosina lisääntynyt kaikissa ikäluokissa. Erään koululaisten terveystutkimuksen mukaan rippikouluikäisistä nuorista 12 prosenttia kärsii vähintään keskivaikeista masennusoireista. Masennuksen tyypillisiin oireisiin kuu-

luvut mielialan lasku, väsymys ja pahimmassa tapauksessa kyvyttömyys tuntea minkäänlaista kiinnostusta tai mielihyvää. Masentunut ihminen, varsinkin nuori, luopuu vähitellen harrastuksista ja ystävyys-suhteista ja jää lopulta yksin. Ahdistuneisuus vaikeuttaa myös keskittymistä asioihin, mikä hankaloittaa koulunkäyntiä. Masentunut ihminen kokee itsensä arvottomaksi ja hänen itseluottamuksensa romahtaa, mikä aiheuttaa toivottomuutta ja suhteettomia itsesyytöksiä. Masentuneella ihmisellä on päässään ikään kuin mustat lasit, joiden läpi hän katsoo itseään ja elämäänsä. Epätoivoisella ja ahdistuneella ihmisellä on usein itsetuhoisi ajatuksia, jotka hän saattaa myös toteuttaa. Kaikkein vaikeimmissa tapauksissa ihmisellä saattaa olla myös psykoottisia harhaluuloja, jotka sisältävät yleensä erilaisia uhkakuvia ja voimakkaita syyllisyyden tunteita. Masennusta on myös kuvattu psyykkiseksi vaikeudeksi käsitellä menetyksiä suremalla ja luopumalla. (Sääski 2008, 185-186, 188.)

Lisäksi masennuksen tyypillisiä oireita ovat hiljaisuus, ruokahalun väheneminen, nukahtamisvaikeudet, päänsärky, maha- tai rintakivut. Ihminen saattaa myös lakata välittämästä ulkonäöstään tai pukeutumisestaan. Masentunut ihminen voi ajatella, ettei kukaan pidä hänestä, mikä johtaa siihen, että hän toivoo omaa kuolemaansa. (Poijjula 2008, 53.)

Kaikki ihmiset tuntevat itsensä joskus surullisiksi tai alakuloisiksi, mutta vasta jos masennus muuttuu epätoivoksi ja jatkuu viikkoja tai kuukausia, voidaan puhua mielenterveyden häiriöstä. Masennuksen voi laukaista esimerkiksi läheisen ihmisen menetys tai fyysinen tai seksuaalinen väkivalta, mutta joskus siihen voi riittää esimerkiksi perheenjäsenten riitely tai epäonnistumisen tuntemukset koulussa tai kaverisuhteissa. Joskus masennuksen taustalta voi löytyä varhaisen kiintymyssuhteen ongelmat, esimerkiksi lapsen tarpeiden laiminlyönti, kiusaaminen, vähättely tai voimakkaat traumaattiset kokemukset. (Poijjula 2008, 52-53.)

Masennus voi olla oireena suoja, mutta samalla se on myös huomion tai avun pyyntö. Masentunut saattaa vältellä katsekontaktia, mieliala voi muuttua oleellisesti ja hänen kanssaan on aiempaa vaikeampaa tulla toimeen. Huolimatta ma-

sennuksen moninaisista oireista, on ongelmana kuitenkin monesti se, etteivät kaikki tunnista tai tunnusta itseään masentuneeksi. He saattavat pitää itseään vain surullisina tai pitkästyneinä. (Poijula 2008, 52-54.)

7.2 Itsetuhoisuus ja itsemurha

Toistuva kuoleman toivominen tai ajatusten suuntautuminen kuoleman suunnitteluun tai itsensä vahingoittamiseen, eivät kuulu ihmisen normaaliin kehitykseen. Lasten ja nuorten kohdalla ongelmana on monesti kuolema- ja itsemurhakäsitteiden ymmärtämättömyys. Suuri ero nuorten ja aikuisten itsemurhiin on juuri se, että lapset ovat vielä konkreettisen ajattelun vaiheessa. Lapsi kykenee jo hyvin nuorena määrittelemään kuoleman käsitteen ja ehkä jopa kertomaan yhden tavan, millä voi tappaa itsensä. Lapsi ei välttämättä kuitenkaan ymmärrä kuoleman lopullisuutta, vaan saattaa ajatella, että se on jonkinlainen välivaihe. Heillä on kuitenkin hyvin monesti tiedossa kuoleman käsitteen merkitys ja sen myötä he kykenevät tekemään itsemurhan. (Poijula 2008, 132, 135.) Itsemurhat tai niiden yritykset ovat harvinaisia ennen murrosikää, mutta lisääntyvät sen jälkeen. Lapsilla ei myöskään ole itsemurha-ajatuksia yhtä usein kuin vanhemmillä ihmisillä. Jonkin verran suoraan itsetuhoisuuteen liittyviä ilmiöitä on nähtävissä myös lapsilla. (Marttunen 2008, 136.)

Kaiken ikäiset ihmiset käyttävät itsemurhayrityksissään väkivaltaisia keinoja. Poikien kohdalla tekotavat ovat olleet hyvinkin aggressiivisia, esimerkiksi ampuminen ja hirttäytyminen. Tyttöjen itsemurhayritysten keinot ovat monesti lievempiä, eivätkä johda yhtä usein kuolemaan. Poijulan mukaan itsemurhan yleisiä tekotapoja ovat liikkuvan auton alle juokseminen, korkeasta paikasta hypääminen, portaista tippuminen, itsensä vahingoittaminen puukolla, ranteiden auki viiltäminen tai lääkkeiden tai huumeainesten yliannostus. Mikäli kysymyksessä on toinen itsemurhayritys, se on monesti ensimmäistä väkivaltaisempi. (Poijula 2008, 134.) Mitä vaikeampia ja pitkäkestoisempia nuoren itsemurhaajatukset ovat, sitä suurempi on itsemurhayrityksen tai itsemurhan vaara. Noin kolmannes itsemurhan tehneistä nuorista on yrittänyt itsemurhaa aiemmin. Itsemurhayritysten toistuminen on todennäköisempää niillä nuorilla, jotka ovat

aiemmin yrittäneet itsemurhaa väkivaltaisella ja nopeasti kuolemaan johtavalla tavalla. Aina nuoret eivät kuitenkaan ymmärrä itsemurhayritykseensä käyttämänsä tavan vaarallisuutta. Noin puolet itsemurhaa yrittäneistä nuorista yrittää itsemurhaa myöhemmin ja melkein 10 % kuolee ennen aikuisuutta. (Marttunen 2008, 140–141.)

Tytöt yrittävät itsemurhaa poikia useammin, mutta silti itsemurhista noin 80 % on poikien tekemiä. Tämä kuitenkin selittyy sillä, että pojat käyttävät väkivaltaisempia keinoja, jotka johtavat nopeammin kuolemaan. Itsemurhayritystä edeltävät usein itsetuhokäyttäytymiset, mutta siitä huolimatta vain pieni osa nuorista määrätään hoitoon. Itsemurhayrityksiä ei pidä ikinä ottaa lievinä ilmiöinä, koska tällaistenkin itsemurhayritysten taustalla voi olla vakava pyrkimys kuolla. Monet nuoret ovat tekohetkellä impulsiivisia ja monesti myös juopuneita. (Marttunen 2008, 137.)

Itsemurhakirjeissä toistuvat usein varsinkin lasten ja nuorten kohdalla suorat tai epäsuorat kuoleman toiveet ja itsemurhauhkat. Itsetuhoisella henkilöllä on normaalia sairaalloisempaa kuolemaa koskevaa uteliaisuutta ja kiinnostusta. Itsetuhoisuus on monesti havaittavissa myös piirroksista, lauluista ja kertomuksista. Joskus itsemurhayritys voi olla pako tuskasta ja menetyksestä esimerkiksi läheisen ihmisen kuoleman jälkeen. Jokainen itsemurha-ajatuksia sisältävä viesti testaa lisäksi ympäristön reaktioita. (Poiijula 2008, 134–135.) Epäsuora itsetuhoisuus tarkoittaa sitä, että henkilö selkeästi vahingoittaa itseään tai tuhoaa mahdollisuuksiaan elää, muttei kuitenkaan pyri suoraan tai avoimesti päättämään elämäänsä. Epäsuorasti itsetuhoinen henkilö saattaa ottaa henkeään uhkaavia riskejä, muttei tietoisesti ajattele tappavansa tai vahingoittavansa itseään. Tämä voi tapahtua esimerkiksi viiltely, leikkaaminen, ihon polttaminen, haavan paranemisen estäminen, ruumiinjäsenen amputointi, oman sairauden hoidon laiminlyönnin kautta. Muita keinoja ovat holtittomuus liikenteessä, ylen syönti, sairaaloinen laihduttaminen, runsas päihteiden käyttö tai tupakointi. Myös turvallisuutta vaarantavat harrastukset tai oman terveyden kohtuuton kuormittaminen ovat epäsuoran itsetuhoisuuden ilmenemismuotoja. Epäsuora itsetuho on monesti hidasta ja tiedostamatonta. Se pyrkii hallitsemaan ahdistu-

neisuutta tai välttämään elämän reaali-teettejä tai omien tunteiden kohtaamista. Epäsuora itsetuho on usein impulsiivista ja tuottaa hetken ajan mielihyvää ja tyydytystä. (Marttunen 2008, 135, 138.)

7.3 Koulukiusaus

Kiusaamista ei voi määritellä yhdellä tavalla, sillä tapoja kiusata on monia. Yksin jättämisen ohella myös nimittely ja haukkuminen ovat kouluissa arkipäiväisiä asioita. Kiusaamiseen johtavia syitä ovat esimerkiksi kiusatun kotiolot, joita huudellaan kaikkien korviin. Uhrin tavaroiden, esimerkiksi penaalien tai pipon ottaminen ja palautta jättäminen ovat yksi tavallisimmista kiusaamisen lajeista. Lisäksi kiusattua saatetaan kiristää väkivallan avulla esimerkiksi antamaan kiusaajilleen rahaa tai varastamaan kaupasta tai opettajalta. Toisinaan kiusaamisen keinoja ovat myös pään työntäminen vessanpönttöön tai pahimmillaan kiusatun reppuun virtsaaminen. Nykyään yhä useammin kiusaaminen yltyy varsinkin tyttöjen kohdalla uhkailuksi tai väkivallaksi. Koulujen pihilla on toki aina tapeltu, mutta kiusattu jää yleensä yksin isoa porukkaa tai vähintään ylivoimaa vastaan. Pelko ja varominen tulevat kiusatun matkakumppaniksi. Välitunnit ja koulumatkat ovat kiusatulle painajaisia. (Pruuki 2008, 95-96.)

Kiusaamisessa on aina kyse vallankäytöstä. Usein moottorina toimii lapsi tai nuori, joka ei voi jostakin syystä hyvin. Monesti kuitenkin myös kiusatuilla on paha olo ja he purkavat sitä tekemällä toisen olon vielä pahemmaksi. Kiusatusta tulee eräänlainen syntipukki, johon kiusaaja purkaa oman ahdistuksensa. Nuoret uskaltavat valitettavan harvoin puuttua kiusaamiseen. He asettuvat melkein aina jollakin tavalla kiusaajan rinnalle tai eivät puutu kiusaamiseen, jotteivät joutuisi itse uhriksi. Tietoinen ryhmän ulkopuolelle jättäminen, lyöminen ja uhkailu ovat kaikki kiusaamista. (Pruuki 2008, 96.)

Tyypillistä on myös se, että kiusaamista etäämmältä seuraavat alkavat vähitellen uskoa siihen, että kiusattu on ansainnut kohtalonsa. Tämä johtaa siihen, että kiusatut alkavat itsekkin uskoa siihen, että he ovat ansainneet tulla kiusatuiksi. He saattavat esimerkiksi ajatella ottaneensa tyhmän ilmeen (Pruuki 2008,

96.) Kiusaamisen yksi omaispiirre on myös osapuolten epätasaväkisyys. Kiusatut saattavat olla kiusaajiaan heikompia esimerkiksi iän tai fyysisten ominaisuuksien takia. Heidän asemansa ja tukijoukkonsa ryhmässä ovat myös yleensä heikompia. Kiusaamiseen liittyy jopa pahimmillaan ihmisarvon menetys oman vertaisryhmänsä silmissä. Kiusaaminen aiheuttaa yleistä ja sosiaalista ahdistuneisuutta ja huono omatunto. Kiusaaminen johtaa myös huonoon omaantuntoon, kielteiseen minäkuvaan, masennukseen tai jopa itsetuhoajatukseen. Tämä monesti provosoi kiusaajia jatkamaan kiusaamista. Edellä mainitut seuraukset aiheuttaa kuitenkin kiusatuksi joutuminen, eivät yksilön ominaisuudet. Kiusaaminen on tärkeää lopettaa, sillä mikäli kiusaaja saa jatkaa toimiaan, hän todennäköisesti jatkaa alistavaa tai aggressiivista käytöstä myöhemminkin. Kiusaajat päätyvät muita useammin rikolliselle tai antisosiaaliselle elämäntavalle. (Pojjula 2008, 245-256.)

8 VERKKOTYÖTÄ TEKEVÄT TAHOT

Kirkon tuottamaa tai vähintään kristinuskoon liittyvää verkkotyötä on Internetissä nykyään monenlaista, esimerkiksi nettipappitoimintaa ja auttavaa nettiä. Esittelen tässä luvussa kuitenkin paremmin vain ne sivustot, joiden toimintaan paneudun opinnäytetyössäni. Lapsille suunnattu, paljon erilaista julkisuutta saanut sivusto on lastenkirkko.fi. Olin itse mukana lastenkirkon toiminnassa ollessani harjoittelussa Poikien ja tyttöjen keskuksella ja tutustuin silloin sen toimintaan. Kävin haastattelemassa lastenohjaajaa, joka on pitänyt hartauksia verkossa. Toinen sivusto, jota esittelen, on uskotoivorakkaus.fi. Se on suunnattu erityisesti nuorille aikuisille, mutta kävijöiden ikäjakauma vaihtelee rippikouluikäisistä nuorista aikuisiin.

8.1 Lastenkirkko.fi

Idea lastenkirkosta on kehitelty aktiivisesti ainakin vuodesta 2006 lähtien. Pääkaupunkiseudun seurakuntien verkkotoimittajat ideoivat lastenkirkkoa Helsingin seurakuntayhtymän verkkotoimittajien seminaarissa syksyllä 2006. Vuonna 2007 pääkaupunkiseudun viestintäyksiköt ryhtyivät yhdessä Vantaan seurakuntien kanssa työstämään lastenkirkkoa. Pian mukaan olivat liittyneet myös muut hankkeessa olevat suuret seurakuntayhtymät. 30.5.2007 Vantaan seurakuntien viestintä varasi lastenkirkko.fi-tunnuksen viestintävirastosta. (Harju 2011, 83).

Ensimmäinen sisältöä miettivä seminaari pidettiin toukokuussa 2008. Siihen osallistuivat hankkeessa mukana olevat kasvatuksen ja viestinnän ammattilaiset sekä teknisestä puolesta vastaava edustaja. Yhteistyötahot pääsivät arvioimaan kokeiluversiota lokakuussa 2008. (Harju 2011, 83.)

Lastenkirkko.fi-sivusto on ollut toiminnassa jo yli kaksi vuotta, sillä se avattiin 13.1.2009. Lastenkirkko on nykyään suorittu väline seurakuntien lapsi- ja varhaisnuorisotyössä. Syyskuussa 2010 sivustolle oli rekisteröitynyt noin 33 000

käyttäjää. Projektin vastuutahona on Vantaan seurakuntayhtymä. Sisällön toteuttamisesta vastaavat yhdessä Espoon, Helsingin, Oulun, Tampereen sekä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymät yhdessä Seurakuntien lapsityön keskuksen ja PTK-poikien ja tyttöjen keskuksen kanssa. Lastenkirkko.fi on osa Hengellinen elämä verkossa-projektia. (Harju 2011, 82.)

Lastenkirkko.fi on virtuaalinen toimintaympäristö, joka on suunnattu ennen kaikkea esi- ja alakouluikäisille. Lastenkirkko on Euroopassa ainutlaatuinen toimintaympäristö, koska se on kristillinen ja suunnattu lapsille. Interaktiivisessa toimintaympäristössä lapset luovat itselleen oman hahmon. Lapset voivat liikkua sivustolla itsenäisesti, tutustua kristinuskoon ja mielenkiintoiseen kirkkotilaan sekä katsoa videoita, pelata pelejä, kuunnella musiikkia, soittaa urkuja, tavata ystäviä tai vain viettää aikaa. Sivustolla julkaistaan myös lasten itse tuottamaa materiaalia, esimerkiksi kuvia ja rukouksia. Käyttäjien on nykyään mahdollista kommunikoida pelkästään hymiöiden ja valmiiksi annettujen lauseiden avulla. Pienemmät lapset voivat liikkua kirkossa vanhempiensa avustamana. Sivustolla toimivat aikuiset ovat koulutettuja lapsi- ja nuorisotyöntekijöitä. Aikuisilla on oma aikuishahmonsia, joka mahdollistaa vapaamman vuorovaikutuksen ja sen kautta hartauksien pitämisen. (Harju 2011, 82.)

Lastenkirkosta löytyy kuvaa, ääntä ja musiikkia. Lasten on mahdollista kuunnella urkuparvella hengellistä musiikkia tai soittaa itse urkuja. Lapset voivat tutustua kasteeseen, sytyttää kynttilän ja saada papilta siunauksen. Saarnatuolista löytyy Raamatun tekstejä niin kirjoitettuna kuin luettunakin. Lasten on myös mahdollista sytyttää ulkona oleville haudoille kynttilä sekä laittaa kukkia. Kaiken toiminnan keskus on puusta löytyvä pyhäkoulumaja. Siellä pidetään nykyään jo säännöllisesti virtuaalisia kerho- ja hartaushetkiä. Siellä on myös lasten omia digikuvia, piirroksia ja rukouksia, jotka on laitettu sinne esitarkastuksen jälkeen. (Harju 2011, 82.) Lastenkirkkoa mainostettiin paikkana, jonne voi jättää pienenkin lapsen yksin. Lastenkirkko.fi-sivustolla oli julkaisuhetkellä aikuisen valvoma avoin chatti, jonka piti olla auki maanantaisin kello 15-17. Chatissa lapsilla oli mahdollisuus keskustella keskenään tai aikuisen kanssa. Valvojina oli useita seurakuntien työntekijöitä ja palvelun teknisiä ylläpitäjiä, mutta siitä huolimatta

sivustolle kirjautui heti muutamia aikuisia, jotka alkoivat häiritä keskustelua alatyylisillä kommentteilla ja nimimerkeillä. Keskustelun valvojat huomauttivat kyseessä oleville henkilöille, etteivät heidän kirkkopoliitiikan vastaiset kommentit ja rasistiset sekä seksuaalisesti värityneet kommenttinsa sovi lapsille suunnattuun palveluun, mutta se ei auttanut. Tästä johtuen lastenkirkon vapaa chattimahdollisuus jouduttiin sulkemaan puolitoista tuntia avaamisen jälkeen. Chattia yritettiin pitää auki vielä kaksi kertaa, mutta sama toistui uudelleen. Vantaan seurakunnat jättivät poliisille tutkintapyyntönsä asiaan liittyen, koska he halusivat ennen kaikkea tietää, miten lastensuojelu- ja uskonnonvapauslakeja tulkittaisiin tässä tapauksessa. Asia ei kuitenkaan lopulta edennyt, sillä riittäviä todisteita rikoksesta ei ollut. Kuitenkin lapsiasiain valtuutettu Maria Kaisa Aula kommentoi lastenkirkon häirinnän rikkovan lapsen oikeuksien sopimusta. Hän piti myös tutkintapyyntönsä tekemistä oikeutettuna. (Harju 2011, 84-85.)

Lastenkirkon häirintä sai mediassa monenlaista huomiota ja asiasta käytiin keskustelua eri foorumeilla. Mielenkiintoa oli puolesta ja vastaan. Osa keskustelijoista koki, että lastenkirkon avulla kirkko tuputtaa lapsille uskoa. Toisena vastapuolella olivat kommentit, joiden mukaan häiriköinti on ilmentymä lisääntyneestä uskonnon vastaisesta toiminnasta. Jotkut pitivät kirkon herättämää aggressiota mielenkiintoisena ilmiönä. Loppujen lopuksi keskustelu sai aikaan sen, että lastenkirkko sai mainosta. (Harju 2011, 85.)

8.2 Uskotoivorakkaus.fi-sivuston historia

Haastateltava C kertoi uskotoivorakkaus.fi-sivuston historiasta lyhyen tiivistelmän. Helsingin seurakuntayhtymässä on ollut kausittain kampanjoita, joissa on haluttu nostaa esille uskon ja seurakunnan teemoja. Uskotoivorakkaus oli kampanjoista viimeinen ja siinä haluttiin tuoda kirkon toimintaa esille mediassa. Tämän kampanjan aikana ihmisiä kutsuttiin verkkoon kertomaan oma mielipiteensä kirkosta. Aluksi oli teesiseinä, jonne ihmiset saivat tulla ilmaisemaan sen, minkälaisen kirkon he halusivat. Sivustolla oli myös keskustelufoorumi, joka sittemmin lopetettiin. Uskotoivorakkaus oli kolmevuotinen kampanja, jossa oli nimensä mukaisesti kolme teemaa; usko, toivo ja rakkaus.

Kohderyhmänä olivat erityisesti urbaanit nuoret aikuiset, jotka eivät olleet mukana kirkon toiminnassa. Tällä tavalla yritettiin herättää heidän kiinnostustaan kirkkoa ja seurakuntia kohtaan. Kampanjassa seurakunnat tekivät työtä yhdessä. Kampanjan puitteissa ei järjestetty erillisiä tapahtumia, vaan mainostettiin olemassa olevia ja tulevia tapahtumia. Keskustelufoorumille tuli yli 20 000 viestiä, joten kiinnostusta oli. Uskotoivorakkaus oli ensimmäinen kirkon ylläpitämä keskustelufoorumi. Suomi24-sivustolla pystyi toki keskustelemaan uskonnosta, mutta tämä oli ensimmäinen kirkon oma, anonyymi keskustelufoorumi. Sivuston kautta tuli myös mahdolliseksi korostaa sitä, että Internetin kautta voi ilmoittautua vapaaehtoistyöhön. Kampanja kutsui ihmisiä pohtimaan kristinuskon keskeisiä asioita ja osallistumaan seurakuntien toimintaan (Markus Kartano, henkilökohtainen tiedonanto 2.3.2011.) Kolmekymppiset eroavat herkimmin kirkosta ja sen vuoksi onkin aiheellista miettiä, mikä lopulta saa kolmekymppiset eroamaan kirkosta. Miksi he ovat valinneet sellaisen kiertoradan, josta ainoa ulospääsyn tie on kirkosta eroaminen. Syitä tähän voi esittää monia, esimerkiksi sen, että nuoret aikuiset opiskevat, tekevät töitä ja matkustelevat, eikä heillä sen vuoksi ole aikaa osallistua kirkon toimintaan. Tyypillinen kirkosta eroaja on kolmekymppinen, kaupungissa asuva, hyvin koulutettu mies (Helenius 2005, 340.) Seurakunnat kohtaavat toiminnassaan vain murto-osan nuorten aikuisten ryhmästä. Kirkko on näkynyt hyvin vähän niissä medioissa, joita nuoret aikuiset käyttävät. Seurakuntien lapsi- ja perhetyö tavoittaa hyvin varsinkin nuoria äitejä, mutta perheettömille nuorille aikuisille, varsinkin miehille, on tarjolla hyvin vähän mielekästä toimintaa. Nuorten aikuistenkin elämäntilanteet vaihtelevat hyvin paljon, osa on vasta itsenäistymässä kotoa ja osa kasvattaa jo omia lapsia. Osalle elämänkumppanin löytyminen on ajankohtaista ja osa taas on toipumassa päättyneestä parisuhteesta. Haasteena onkin nähdä ja kohdata nuoret aikuiset omana itsenään, eikä yhtenäisenä massana. Verkossa kohdattava seurakunta ei ole paikallisesti tai alueellisesti rajattu. (Hauta-Aho & Kuoppala 2011, 53–54, 59.)

9 HAASTATTELUT

Haastateltavia oli kolme kappaletta ja kysymykset liikkuvat samoissa aihepiireissä. Kysymykset olivat kaikille haastateltaville melkein samanlaiset. Halusin toteuttaa haastattelun niin, että haastateltavien omille ajatuksille jää tilaa, vaikka minulla olikin kysymykset valmiina. Halusin tehdä kysymyksistä selkeitä, mutta kuitenkin sillä tavalla avoimia, että niiden muoto on tarvittaessa muokattavissa. Olin päättänyt etukäteen teemat, joista haluan haastateltaviltani kysyä, mutta en kuitenkaan antanut heille mitään valmiita vaihtoehtoja, vaan annoin heidän puhua omista lähtökohdistaan ja ajatuksistaan käsin. Näiden tavoitteiden takia päädyin käyttämään teemahaastattelua.

Teemahaastattelun periaate on se, että haastattelu on kohdennettu tiettyihin aihepiireihin. Teemahaastattelu ei edellytä tiettyä yhteistä kokemusta, vaan se lähtee siitä oletuksesta, että kaikkien yksilöiden kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita voidaan tutkia tätä menetelmää hyödyntäen. Erityiskorostuksena teemahaastattelussa on, että se korostaa haastateltavien elämysmaailmaa ja omia määritelmiä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47–48.)

Teemahaastattelu ei ole sidottu kvantitatiiviseen tai kvalitatiiviseen tutkimukseen, eikä se ota kantaa siihen, kuinka monta haastattelukertaa pidetään tai miten syvällistä keskustelua on. Tärkeintä on, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee valittujen teemojen valossa. Tämä haastattelumuoto tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelu ottaa lisäksi huomioon sen, että ihmisten omat tulkinnat ja merkitykset ovat keskeisiä asioita. Teemahaastattelussa merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48.)

Teemahaastattelua kutsutaan puolistrukturoiduksi haastatteluksi, koska sen aihepiirit eli teema-alueet ovat kaikille samat. Joskus myös kysymykset tai jopa niiden muoto ovat kaikille haastateltaville samat. Teemahaastattelusta puuttuvat

strukturoidun lomakehaastattelun tarkka muoto ja järjestys, mutta toisaalta se ei kuitenkaan ole yhtä vapaa kuin syvähaastattelu. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48.)

Haastateltavani olivat monista asioista samaa mieltä ja samat teemat nousivat monta kertaa esille. Ristiriitaisia vastauksia ei tullut esille, vaan pikemminkin haastateltavieni vastaukset täydensivät toisiaan ja toivat esille teemojen eri näkökulmia. Teemoittelulla tarkoitetaan juuri sitä, että analyysivaiheessa aineistosta nostetaan esille sellaisia piirteitä, jotka ovat yhteisiä monille eri haastateltaville. Oletus on, että aineistosta esiin nousevat piirteet pohjautuvat pääkohdittain teemahaastattelun teemoihin. Sen lisäksi nousee esille muita teemoja, jotka ovat usein mielenkiintoisempia kuin lähtöteemat. Muihin teemoihin kuuluvat myös alkuperäisten teemojen väliset yhteydet. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 173).

Olen luonut kolmen haastateltavan avulla raportin vastauksista, joita sain heltä kysymyksiini. Haastatteluni liittyvät lastenkirkkoon ja uskotoivorakkaus.fi-sivustoon. Kävin haastattelemassa lastenkirkossa hartauksia pitänyttä lastenohjaajaa. Uskotoivorakkaus.fi-sivustoon liittyen kävin haastattelemassa Helsingin seurakuntayhtymän verkkopappia ja Helsingin seurakuntayhtymän nuorten aikuisten pastoria. He ovat molemmat aktiivisesti mukana uskotoivorakkaus.fi-sivuston toiminnassa. Heistä jompikumpi on melkein aina paikalla chatissa.

9.1 Verkkotyön eri muodot haastateltavien näkökulmasta

Haastateltava A on ammatiltaan lastenohjaaja ja hän pitänyt joitakin virtuaalihartauksia lastenkirkossa. Hänen työhönsä kuuluu hartauksien pidon lisäksi suunnittelua. Se vaatii aikaa enemmän kuin tavallisessa hartaudessa. Eri elementtien toteuttamista pitää miettiä tarkemmin ja itse tilanteessa pitää keskittyä todella hyvin. Lisäksi hän on opetellut lastenkirkon teknisiä ominaisuuksia pysyäkseen pitämään siellä hartauksia.

Haastateltavat B ja C ovat molemmat ammatiltaan pappeja. Heidän työnsä verkossa on paljon moninaisempaa. Haastateltavat B ja C toimivat päivystäjinä uskotoivorakkaus.fi-sivuston chatissa. Lisäksi haastateltava B ylläpitää sivustol-

la varauschatia, jonne ihminen voi varata ajan ja keskustella hänen kanssaan tunnin ajan anonymisti. Varauschatissa on tosin ollut nyt hiljaisempaa. Viime aikoina vain yksi ihminen varasi vuoron, eikä hänkään tullut sovittuna aikana paikalle. Uskotoivorakkaus-sivustolla järjestetään toisinaan teemailtoja esimerkiksi häistä. Teemailtojen jälkeen tulee aina joitain kysymyksiä, joihin haastateltava B vastaa. Haastateltava B pitää myös netissä blogia ja päivittää Facebookia satunnaisesti lähinnä markkinointitarkoituksissa. Kirkosta eroamisen yhteydessä on mahdollista pyytää yhteydenottoa papilta ja niihin yhteydenottoihin haastateltava B on vastannut. Nettipappitoiminta on jäänyt hänen osaltaan pois. Myös haastateltava kehittää ja suunnittelee uskotoivorakkaus.fi-sivuston toimintaa. Sen lisäksi hän on mukana erilaisissa verkkokeskusteluissa.

9.2 Päätymisen verkkotyöntekijäksi

Haastateltava A toi esille sen, että vaikka hartauksien pitäminen oli tuttua, hän kaipasi työhönsä uusia elementtejä ja haasteita. Lisäksi hänen työpaikallaan on se periaate, että osan työntekijöistä pitää tehdä tietty tuntimäärä työajastaan verkkotyötä.

Kaikki haastateltavat toivat esille sen, että verkkotyö on tulevaisuutta. Mikään organisaatio ei enää voi toimia ilman Internetiä. Toisaalta Internet ei myöskään saa olla pelkkää mainontaa, vaan siellä pitää olla jotain muutakin, mikä houkuttelee kävijöitä. Näitä voisivat haastateltava C:n mukaan olla esimerkiksi reaaliaikaiset keskustelut. Haastateltava B on kiitollinen siitä, että on saanut mahdollisuuden luoda jotain uutta ja käyttää työaikaansa siihen. Hän on kiitollinen taustaorganisaation tuesta ja mahdollisuudesta käynnistää chatti-pappitoiminta, vaikkei se onnistumisesta ollut mitään tietoa. Haastateltava C: llä on pitkä tausta Internet-työssä ja hän pitää nykyisessä työssään juuri siitä, että voi keskittyä täysipäiväisesti verkkotyöhön.

9.3 Verkkotyön hyvät puolet

Kaikki haastateltavani toivat esille sen, että verkkotyön helppous on siinä, että sitä voi tehdä missä vain. Kaikki haastateltavat toivat esille kohtaamisen mahdollisuuden. Haastateltava A pitää hyvänä asiana sitä, että hän voi vaikuttaa jopa sellaisen lapsen elämään, joka asuu toisella puolella maapalloa. Haastateltava A pitää hyvänä asiana myös sitä, että hän voi tehdä työtä minkälaisessa asussa vain, eikä häntä tunnisteta samalla tavalla kuin hänen työssään lastenohjaajana. Haastateltava A myös pitää lasten hahmoja omalla tavallaan suosina.

Verkkotyössä kohtaa kaikenlaisia ihmisiä, myös ei-aktiivisia seurakuntalaisia (B ja C). He olivat molemmat sitä mieltä, että kynnys tulla kirkon tuottamaan verkkopalveluun on kuitenkin matalampi kuin kynnys astua konkreettisesti kirkkoon. Kirkko voi myös verkon avulla avautua uudella tavalla ulospäin.

9.4 Verkkotyön haasteet

Haastateltava A:lla on erilainen koulutus ja työnkuva kuin kahdella muulla haastateltavalla. Haastateltava A kokee suurimmaksi haasteekseen lasten kohtaamisen verkossa, koska se ei ole yhtä helppoa kuin kasvokkaisessa kontaktissa. ”Toisinaan minun pitää muistuttaa itselleni, että sen hahmon takaa löytyy oikea ihminen, jolla on tunteet”, hän sanoi. Myös tekniikka tuotti hänelle aluksi vaikeuksia ja tuntui siltä, että hartaudet ovat vain suorittamista. Toisinaan hankaluuksia tuottaa myös se, ettei tiedä hahmon takaa löytyvän lapsen ikää. Toisinaan niissä leikeissä, joita hän verkossa leikittää, tarvittaisiin lukutaitoa.

Lisäksi haastateltava A kokee haasteekseen sen, ettei vapaampi kommunikatio onnistu, vaan pitää keskustella ennalta määrättyistä aiheista ja valmiiden lauseiden ja hymiöiden avulla. Hänen mielestään se tuntuu melkeinpä lokeroinnilta. Myös haastateltava C nosti esille kommunikoinnin rajallisuuden. He tekevät erilaista työtä, mutta sivusivat silti samaa asiaa. Haastateltava C:n työssä käytössä on vapaa chatti, mutta silti kommunikointi on haasteellisempaa kuin kas-

vokkaisessa keskustelussa, koska Internetissä toimitaan pelkästään kirjoitetun tiedon varassa. Toisaalta haastateltava C toi esille myös sen haasteellisen puolen, että kun kaikkiin viesteihin pitäisi reagoida, mutta keskustelun taso voi kuitenkin muuttua sellaiseksi, ettei siitä ole kenellekään hyötyä. Tällöin työntekijän haasteena on lopettaa keskustelu.

Haastateltava A toi esille myös sen, että aika tuottaa hänelle haasteita. Työaika ei riitä vapaaseen oleskeluun lastenkirkossa. Lapset ottavat mielellään kontaktia aikuisiin ja pyytävät leikkimään, mutta se ei työajan puitteissa ikävä kyllä ole mahdollista. Myös haastateltava C puhui ajan puutteesta, koska nettityö pitäisi hänen mielestään sijoittaa ilta- ja yöaikaan.

Haastateltavat B ja C toivat esille asiakaslähtöisyyden. He miettivät molemmat sitä, miten kirkko voisi tuottaa sellaisen sivuston, jossa ei olisi pelkkää informaatiota, vaan siellä vastattaisiin myös asiakkaiden tarpeisiin. Haastateltava B mietti myös kirkon markkina-arvoa, eli miten sitä saataisiin paremmaksi. Kirkko ei hänen mielestään ole konseptina mitenkään houkutteleva.

Haastateltava C korosti myös sitä, että ihmisillä on suuri avun tarve ja käsiteltävät aiheet voivat olla välillä tosi rankkojakin. Yllättävän monella nuorella ihmisellä on ainakin jonkinlaisia itsetuho- tai itsemurha-aikeita.

9.5 Anonymiteetti

Kaikki kolme haastateltavaani kokivat anonymiteetin enimmäkseen positiivisena asiana.

Internetissä ihminen voi liikkua turvallisesti, vaikka tuntuisi siltä, ettei lähellä ole ketään. Haastateltava B toi esille sen, että auttajalle haasteellisin asia on se, ettei voi nähdä autettavan verbaalia viestintää, vaan kommunikaatio tapahtuu vain kirjoitetun tekstin varassa. Ihmisellä voi lisäksi olla verkossa monia eri rooleja, joilla on sekä positiiviset että negatiiviset puolensa. Myös haastateltava C

toi esille sen, että ihmisellä voi mahdollisesti olla Internetissä monia eri rooleja, joita voi vaihtaa mielensä mukaan.

Mielenkiintoista ja hyödyllistä on pohtia, miten ihmisen identiteetti verkossa muodostuu. Arkisessa käytössä identiteettimme muodostuu Matikaisen mukaan arkisesta asemastamme. Se ei ole siis keksitty tai vaihtuva. Blogeissa, keskusteluissa ja gallerioissa esitämme itsemme sellaisena kuin olemme, joskus jopa kehollisesti. Verkko tulisikin siis nähdä pikemminkin identiteettityömme jatkeena tai areenana, joka on uusi paikka ja mahdollisuus rakentaa identiteettiämme. On tietenkin tiedostettava nimettömyys, mutta kuitenkin toisena puolena myös se, ettei se automaattisesti tarkoita keksittyä. (Matikainen 2008, 89.) Haastateltava B toi esille sen, että keskustelijan täytyy tiedostaa tämä mahdollisuus, että ihmisillä on verkossa erilaisia rooleja ja nimettömänä on helppo teeskennellä jotain muuta kuin mitä on.

Haastateltava C toi esille seksuaalivähemmistöt. He voivat elää verkossa rohkeasti omana itsenään ja kertoa omasta seksuaali-identiteestään ja saada siten rohkeutta elää omana itsenään myös verkon ulkopuolella. Vaikeita tunteita on C:n mielestä helpompi käsitellä anonyymisti. Myös avun hakeminen esimerkiksi perheväkivaltatapauksissa on anonyymisti helpompaa.

Kaikki haastateltavani myönsivät kuitenkin sen, että anonyymiteetin varjolla voi myös tehdä paljon pahaa. Anonyymisti on helpompi tuoda esille ääri-ilmiöitä esimerkiksi kirkkopolitiikkaan liittyen. Se käy jo toisinaan työntekijän oman mielenterveyden päälle ja laittaa miettimään omaa työajan järkevää käyttöä. Anonyymiteetin varjolla kirjoitetut viestit voivat loukata monia ihmisiä. Haastateltava B toi esille sen, että kaikenlainen kritiikki esimerkiksi blogeista ja lehtijutuista olisi mukavaa saada omalla nimellä. Häntä harmittaa se nimetön kritiikki, joka häneen on kohdistunut Internetissä. Haastateltava C suhtautuukin keskustelufoorumeihin ristiriitaisesti.

9.6 Yhteiskunnalliset ilmiöt kirkon verkkotyössä

Suomen laissa sanotaan, että kuntien on järjestettävä alueensa asukkaisen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta tarpeellinen mielenterveystyö. Mielenterveystyöllä pitää vahvistaa yksilön ja yhteisön mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ja poistaa häiritsevät tekijät. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010.) Haastateltava B nosti masennuksen esille yhteiskunnallisista ilmiöistä puhuttaessa. Hän on verkkotyössä kohdannut jopa alle 20-vuotiaita nuoria, jotka ovat niin masentuneita, että tulevaisuus on hämärtynyt. Uskontoivorakkaus.fi-sivuston chatissa kävi aikoinaan todella paljon masentuneita ihmisiä, jotka kaipasivat henkilökohtaista keskustelua. Päivystäjän pitää kuitenkin seurata yleistä keskustelua ja reagoida myös siihen ja aika ei riittänyt molempiin. Sen vuoksi sai alkunsa varauschat-palvelu, jossa voitiin tunnin ajan keskittyä vain yhden ihmisen asioihin. Haastateltava B sanoi, että on chatissa ollessaan useasti miettinyt mielenterveyspalvelujen riittävyttä. Haastateltava C nosti esille erityisesti työttömyyden, joka on tavalla tai toisella koskettanut kaikkia hänen verkossaan kohtaamia ihmisiä. Myös ajankohtaiset asiat, esimerkiksi uutiset, herättävät aina keskustelua.

Haastateltavat A ja B nostivat esille koulukiusauksen. Haastateltava A kokee, että lastenkirkon suuri vahvuus on juuri siinä, ettei lasta voida tunnistaa nimi-merkin takaa. Lastenkirkko on siinä mielessä lapselle turvallinen paikka ja toisinaan jopa ainut, jossa voi kohdata toisia lapsia ilman kiusaamisen pelkoa.

Soili Poijulan mukaan koulukiusaamisen pitkäaikaisvaikutuksia ovat erityisesti masentuneisuus ja huono itsetunto. Kielteinen vaikutus vahvistuu entisestään, jos lapsella ei ole yhtään läheistä ystävää. Yksikin ystävä vähentää kiusaamisen traumaattisia vaikutuksia. (Pojula 2008, 246.) Heli Pruuki tuo omassa artikkelissaan esille sen, että pitkäaikaisesta koulukiusauksesta toipuminen vaatii pitkäaikaisen terapian, tai vähintään pysyviä, turvallisia ihmissuhteita. Todella vakavissa tapauksissa pitkällinen koulukiusaus voi aiheuttaa pysyvän työkyvyttömyyden. (Pruuki 2008, 96.) Haastateltava B nosti esille sen, että masentuneilla ihmisillä on usein takanaan myös koulukiusausta. Hän sanoi pohtineensa

monta kertaa sitä, onko näiden kahden ilmiön välillä jokin yhteys vai onko se vain sattumaa, että masentuneilla on monesti koulukiusaustausta.

9.7 Tulevaisuuden visiointia

Haastateltava A nosti haastattelussa esille lapsityön näkökulman. Hän toivoo ennen kaikkea sitä, että lastenkirkkoon voitaisiin palauttaa vapaan chatin mahdollisuus. Lapset kohtaavat lastenkirkossa aikuisen ja heille tulisi antaa mahdollisuus kysyä mieltään askarruttavista asioista. Lapsille tulisi antaa mahdollisuus ottaa kontaktia toisiin lapsiin vapaammin ilman valmiita repliikkejä. Haastateltava A ei pidä ensiarvoisen tärkeänä sitä, että joka kerta olisi hartaus, vaan hänen mielestään oleellista on yhdessäolo. Yhteinen leikkihetki voi aivan hyvin riittää lapselle. Pääasia on kuitenkin aikuisen ehdoton läsnäolo ja se, että lapsille tulee sellainen olo, että aikuinen on täällä meitä varten. Tulevaisuudessa haastateltava A toivoisi myös lisää aikaa olla netissä, jotta hänellä olisi myös mahdollisuus vapaaseen oleskeluun lasten kanssa. Haastateltava B toivoo tulevaisuudelta sitä, että mielenterveyspalveluita voitaisiin lähteä kehittämään verkossa. Helsingin yliopistollinen keskussairaala on nyt aloittamassa terapiapalveluiden tarjoamisen netissä, joten tässä asiassa kirkko on ollut aikaansa edellä. Haastateltava B on valmistumassa psykoterapeutiksi ja toivoo voivansa hyödyntää tulevaisuudessa ammatillista osaamistaan. Haastateltava C toivoo lisää reaaliaikaisia keskustelumahdollisuuksia. Kaikenlaisia keskustelufoorumeita on paljon, mutta chattipalvelut ovat laskettavissa yhden käden sormilla. Haastateltava C toivoo sitä, että erilaisia pienryhmien keskusteluja voitaisiin kehittää, jotta jokaisella olisi mahdollisuus löytää turvallinen yhteisö. Chatissa palaute on kuitenkin välitöntä, toisin kuin nettikeskusteluissa. Haastateltava C nosti esille myös sen, että erilaisia virtuaalisia jumalanpalveluksia pitäisi lähteä kehittämään. Yhteisöllisyyden tulisi näkyä tulevaisuudessa entistä enemmän myös kirkossa. Verkkoon pitäisi luoda paikkoja, joissa voisi purkaa tuntojaan ja kokoontua yhteen.

9.8 Muita huomion arvoisia asioita

Haastateltava A nosti esille huolen aiheensa siitä, viettävätkö lapset tarpeeksi aikaa muualla kuin tietokoneen ääressä. Hän on miettinyt myös sitä, pitäisikö jotenkin valvoa sitä, miten paljon lapset viettävät aikaa Internetissä. Haastateltava A pohti myös sitä, miten me aikuiset saisimme välitettyä lapsille Internetin hyvät puolet, mutta kuitenkin samalla varottaa sen varjopuolista.

Haastateltava C nosti esille mobiilinetin hyödyntämisen. Nettiä voi nykyään käyttää jo melkein kaikkialla, mutta kännykän hyödyntäminen tulevaisuudessa vahvistaisi entisestään vapaampaa kommunikaatiota. Kännykkä kulkee yleensä ihmisen mukana kaikkialle. Toisaalta haastateltava C nosti esille myös sen mahdollisuuden, että saarnasta voisi antaa palautetta verkossa. Yksi minunkin mielestäni kokeilemisen arvoinen asia olisi kännykän hyödyntäminen esirukouksessa. Seurakuntalaiset voisivat lähettää esirukouspyyntönsä tekstiviestitse.

Verkon ja mobiilinetin käyttö toisaalta vahvistaisi yhteistyötä eri seurakuntien kesken. Seurakuntarajat ovat jo nykyään häilyvät, ihmiset eivät enää käy pelkästään oman kotiseurakuntansa kirkossa, vaan tilaisuuksia valitaan oman mielenkiinnon mukaan. Ainoastaan diakonian kohdalla on ymmärrettävää ja perusteltua, että palvellaan vain oman alueen asukkaita. Esimerkiksi lisäämällä seurakuntalaisten osallistumista toimintaan sekä mahdollistamalla yhteydenoton verkon kautta, kirkko voisi saada uusia ihmisiä mukaan toimintaan. Kaikki toiminta ei nykypäivänä saa kuitenkaan enää tapahtua pelkästään kirkon seinien sisäpuolella. Verkko on rannaton meri, jossa riittää toimintaa ja kehittämistä. Erityisesti minuun itseeni kolahti haastateltava C:n toteamus siitä, että verkko-työ lisää yhdenvertaisuutta. Esimerkiksi kuuroilla ja liikuntavammaisilla on yhtäläinen mahdollisuus osallistua verkossa tapahtuvaan kommunikointiin, koska ei tarvitse lähteä mihinkään. Kuitenkin haasteena on se, miten palvellaan erityisryhmiä. Hän puhui esimerkiksi sellaisista ihmisistä, jotka eivät osaa suomea. Tässä tulee vastaan kysymys siitä, mihin aika ja taloudelliset resurssit käytetään. Haastateltava C on muutenkin sitä mieltä, että verkkoa tulisi hyödyntää entistä enemmän myös jumalanpalvelustyössä.

Haastateltava A:n mukaa lapset käyvät yleensä lastenkirkossa yksin, joten tavallaan kaikki, mitä siellä opetetaan, tukee heidän yksilöllistä uskonnollista kehitystään. Lastenkirkon ohella myös kaikki muut sivustot, jossa opetetaan kristinuskoa, tukevat lapsen hengellistä kasvua ja auttavat vanhempia kristillisessä kasvatuksessa. Mielestäni on kuitenkin tärkeää muistaa, ettei mikään Internet-sivusto korvaa aikuisen läsnäoloa.

Lastenkirkkoa voisi tavallaan verrata kerhoon, jossa lapset voivat välillä käydä leikkimässä. Lastenkirkko on heille enemmän peli kuin kristillinen sivusto. Toisaalta varmasti on vanhempia, joista on helppoa jättää lapset hetkeksi pelaamaan turvalliselle sivustolle ja tehdä itse jotain muuta.

Lastenkirkko antaa kristilliseen kasvatukseen niin sanotusti piilotukea. Lapset menevät periaatteessa sivustolle leikkimään, mutta oppivat vahingossa kristillisen uskon peruspilareita. Kristinuskosta tulee leikin kautta osa lasten arkea. Usko ei enää ole enää niin eristäytynyt asia kuin ennen.

10 YHTEENVETO

Internet, chatit ja tekstiviestit eivät ole nykyään enää harvinaisuus, vaan ne ovat osa lasten ja nuorten jokapäiväistä elämää. Ne ovat tulleet puhelujen ja kirjeiden rinnalle. Verkot ovat toimintaympäristöjä, joissa ihmiset liittyvät, eroavat ja toimivat yhteisöissä. He tuntevat iloa ja surua, rakkautta ja pettymystä. Ihmiset lohduttavat, vihaavat ja jopa kiusaavat toisiaan. Nämä kaikki linkittävät verkon reaaliin maailmaan. Internetissä näyttäytyy koko ihmiselämän kirjo. Suru eri muodoissaan on Internetissä yhtä syvää ja todellista kuin reaaliin maailmassakin. Oikea termi onkin rinnakkainen todellisuus, ei keinotodellisuus. Ihmiset eivät viihdy Internetissä sen takia, että siellä on miljoonia sivuja, vaan sen vuoksi, että siellä voi tavata ihmisiä. (Kinanen 2008, 253.)

Suomessa sähköinen sielunhoito alkoi muotoutua 1990-luvun lopulla. Vuoden 2003 syksyllä Kirkkohallituksen verkkoauttamisen esiselvitysryhmä jätti esityksensä, minkä jälkeen uusi työryhmä alkoi suunnitella käytännön toimenpiteitä. Palveleva netti avattiin kuitenkin vasta vuonna 2006. Opiskelijapastorit kuitenkin vastailivat opiskelijoiden sähköposteihin jo paljon ennen sitä. Vuonna 2006 tapahtui evankelisluterilaisessa kirkossa selvä murros, kun Internetistä alettiin puhua välineen sijasta toimintaympäristönä. Se alettiin nähdä paikkana, jossa voi toteuttaa kirkon perustehtäviä, esimerkiksi sielunhoitoa. (Kinanen 2008, 253–255.)

Verkkoauttamista on pitkälti hankaloittanut tietosuojakysymykset. Tietosuojavaltuutettu on suhtautunut epäilevästi sielunhoidon tietoturvaan sähköposteissa tai chateissa. Salausjärjestelmät ovat kuitenkin kehittyneet ja se on parantanut tietoturvaa ja mahdollistanut hyvinkin luottamuksellisten tietojen lähettämisen esimerkiksi verkkopankissa. Kuitenkaan reaaliin maailmassakaan tapahtuva auttaminen ei ole tietoturvan kannalta aukoton: puheluita voidaan kuunnella ja kirjeitä lukea salaa. Nämä riskit on tiedostettava ja niistä on tiedotettava selkeästi virtuaalisen sielunhoitopalvelun sivuilla. (Kinanen 2008, 255.)

Erilaiset online-keskustelut ovat kasvaneet räjähdysmäisesti erityisesti nuorten keskuudessa. Chattejä on olemassa monenlaisia ja on olemassa jopa sellaisia ohjelmia, jossa voi seurata useita chat-keskusteluja. Monissa ohjelmissa, esimerkiksi skypessä ja messengerissä on olemassa videopuhelun mahdollisuus. Tämä tietenkin mahdollistaa sen, että tekstin lisäksi voidaan keskustelussa hyödyntää ilmeitä ja eleitä. Toisaalta tämä on kuitenkin huonontanut yksityisyyttä. Suomessa chattejä ovat käyttäneet ja hyödyntäneet lähinnä yksittäiset työntekijät kirjautumalla tiettyyn aikaan messengeriin omilla tunnuksillaan. (Kinanen 2008, 256-257.)

Internetissä tapahtuva sielunhoito ei periaatteessa eroa reaali maailman sielunhoidosta millään tavalla. Ainoastaan toimintaympäristö on erilainen. Kohtaamisen laatu, läheisyys ja läsnäolo ovat tärkeitä myös Internetissä. Tekstiviestit ja chatit ovat nuorten tapoja viestiä ja kommunikoida. Ne ovat nuorille arkipäivää. Verkkopalveluja käyttävät eniten sellaiset ihmiset, jotka kokisivat muuten kirkon sielunhoitopalvelut vieraisiksi. Kynnys ottaa yhteyttä Internetin kautta on pienempi kuin mennä fyysisesti tapaamaan esimerkiksi pappia. On turvallisempaa kysyä vaikeita kysymyksiä, kun saa olla omassa kodissaan. Tekstiviestin ja sähköpostin välityksellä avun pyytäminen on nopeampaa ahdistavassa tilanteessa, koska matkapuhelin tai Internet-yhteys on useimmiten helposti saatavilla. (Kinanen 2008, 257.)

Kuunteleminen on tärkeä osa sielunhoitoa. Internetissäkin sielunhoitaja on läsnä ihmistä varten. Viesteissä tulee antaa ihmiselle aikaa kertoa omasta tilanteestaan, eikä kiirehtiä antamaan neuvoja. Vaikeasta asiasta tai ongelmasta kirjoittaminen tai kertominen on iso askel asian ratkaisemiseksi. Oikeilla kysymyksillä sielunhoitaja voi auttaa ihmistä hahmottamaan ongelmansa. Tärkeää on kuitenkin edetä autettavan ehdoilla, eikä painostaa omilla kysymyksillään. (Kinanen 2008, 258.)

Ensimmäinen kontakti on tärkeä, koska verkkoauttamisessa kohdataan usein niin sanottuja kokeilukysymyksiä. Yhteydenottaja haluaa ensin kokeilla palvelun vastauksia ja esittää ensiksi toissijaisia kysymyksiä. On tärkeää että kaikenlai-

siin viesteihin vastataan aidosti ja vakavasti, vaikka ne olisivat pilailua. Asiallisuus yleensä katkaisee pilailukysymykset ja kun kysyjä kokee, että hänet otetaan vakavasti, hän ymmärtää olevansa tärkeä. Kokeilujen jälkeen yhteydenotajalta tulee yleensä sen kysymys, jonka hän on halunnut kysyä. Viesteissä on tärkeää käyttää arkikieltä ja välttää ammattikieltä. Nuorten slangiakaan ei ole toisaalta hyvä käyttää. Sielunhoitajan on hyvä tuntee erilaisten hymiöiden merkitys, koska ne ovat varsinkin nuorten tapa ilmaista itseään. (Kinanen 2008, 258-259.)

Jokaisesta seurakunnasta tulisi löytyä myös verkkoauttamisen kanava. Yksinkertaisimmillaan kyseessä on sähköposti, johon voi lähettää kysymyksiä. Parhaimmillaan verkkotyötä on palkattu tekemään yksi ihminen. Jokaisella seurakunnan työntekijällä tulisi olla perusvalmius myös Internetissä tapahtuvaan sielunhoitoon. Tärkeää on varmistaa, että joku hoitaa oikeasti Internetissä tapahtuvaa auttamista, koska se on myös työtä. (Kinanen 2008, 259-260.)

Mielestäni edellä oleva teksti kiteyttää hyvin nettisielunhoidon erityiset periaatteet ja kuvaa sen mahdollisuutta. Yhteydenotto pappiin ei ole kaikilla helppoa ja joskus voi olla, ettei ihminen itsekään tiedä, mistä papin kanssa voi keskustella. Toisinaan ongelma voi olla niin raskas, että ihminen kokee turvallisemmaksi kokea vaikeat tunteet ilman auttajan läsnäoloa. Juuri tässä on Internet auttamisen suuri mahdollisuus. Chatit ja tekstiviestit ovat varsinkin lasten ja nuorten tapa kohdata toisiaan ja myös pyytää apua. Joskus jo yhdellä hymiöllä voi kertoa oman tunnetilansa ja saada keskustelukumppanilta ymmärrystä. Mielestäni on hyvä asia, että Internet on alettu nähdä toimintaympäristönä, eikä sen käyttö ole enää vierasta kirkossakaan. Joillekin Internet voi olla ainoa paikka, jossa saa liikkua ilman paineita ja elää sellaisena kuin on. Koulukiusattujen tai erilaisten vähemmistöryhmien voi olla todella vaikeaa elää reaali maailmassa, mutta Internetissä on anonyymiteetin turvin helpompi tutustua ihmisiin ja hakea apua omana itsenään.

11 LOPPUPOHDINTAA

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli haasteellista. Minulla oli aiheesta paljon tietoa ja aiheen rajaaminen ei ollut ihan helppoa. Suunnitelmat muuttuivat matkan varrella, koska en saanut yhtä haastattelua järjestettyä. Olin tehnyt tutkimuskysymyksen siteen, että oletin pääseväni haastattelemaan entistä harjoittelunohjaajaani. Sain lapsityön osuuden tehtyä vasta aivan viime hetkellä.

Teoreettisen viitekehyksen luominen käsitteitä määrittelemällä oli loppujen lopuksi paljon helpompaa kuin oletin. Aluksi minusta tuntui siltä, etten saa oikein mistään tietoa, mutta pikkuhiljaa sitä alkoi löytyä pala kerrallaan erilaisista kirjoista. Toisaalta tämä opinnäytetyö kehitti myös luovuuttani, koska tietoa ei ollut saatavilla ihan samalla tavalla kuin yleisemmistä aiheista. Verkkotyö on kuitenkin vielä tällä hetkellä pioneerintyötä, joten tietoa piti käyttää hyväksi luovalla tavalla ja yhdistellä asioita toisiinsa erilaisilla tavoilla.

Kävin haastattelemassa loppujen lopuksi kolmea henkilöä, joita en ollut ikinä tavannut kasvokkain. Kaksi haastateltavista olivat tuttuja Internetin kautta, joten tiesin heistä sentään jotain. Kolmannesta haastateltavasta tiesin haastatteluun mennessäni vain nimen ja ammatin. Lapsityön osuuden haastateltavaa oli vaikeaa löytää, vasta neljännen kanssa sain aikataulut sovitettua yhteen. Kieltämättä huomasin itsessäni tämän prosessin aikana jälleen kerran sen, että työskentelen parhaiten pienen paineen alla.

Kysymysten asettelu oli lopulta aika yksinkertaista, koska tiesin, mitä haluan tietää. Harjoittelussa Poikien ja tyttöjen keskuksella sain perustietoa verkkotyöstä, joten sitä tietoa ja omia kokemuksiani hyväksi käyttäen asetin sellaiset kysymykset, jossa ennen kaikkea työntekijät pääsisivät ääneen. Tämän avulla sain syvennettyä teoreettista viitekehystä. Haastattelujen avulla löysin työhöni myös lopulta yhteiskunnallisen näkökulman.

Haastattelujen vastauksista suurin yllätys oli se, ettei kukaan heistä puhunut mitään anonymiteetistä. Se herätti minun mielestäni muutenkin ihmeen vähän

keskustelua. Toinen suuri hämmästyksen aiheeni oli, miten paljon kaksi haastattelemaani pappia loppujen lopuksi tekevät työtä verkossa. Vastausten samankaltaisuus yllätti minut tietyllä tavalla. Lapsityön haastateltavani tekee erilaista työtä, mutta silti häneltäkin tuli paljon samankaltaisia vastauksia.

Mitään kovin yllättävää ei minulle tullut haastatteluista esille. Tiesin jo kysymyksiä asetellessani, minkälaisia vastaukset tulisivat olemaan. Suurempi yllätys olisi ollut se, jos verkkotyön hyviä puolia ja haasteita ei olisi tullut noin monipuolisesti. Olen samaa mieltä kirkon negatiivisesta markkina-arvosta. Kaikki kirkon negatiiviset puolet tuodaan julkisuudessa esille, mutta positiivisista asioista ei kerrota. Verkkotyön positiiviset ja haasteelliset puolet eivät myöskään yllättäneet minua. Olen itsekin sitä mieltä, että verkon hyvä puoli on juuri se, ettei ole sidottu mihinkään tiettyyn paikkaan. Verkkotyössä ajan puute on yksi todellinen haaste. Työtä olisi kyllä tarjolla, mutta kuka sitä tekisi. Toisaalta minulle heräsi ajatus, että on ihanaa, että kirkko on edes jossakin asiassa edellä kävijä. Lastenkirkon toiminta on minun mielestäni erittäin tarpeellista, koska se saa lapset kiinnostumaan uskosta aivan eri tavalla. Usko ei myöskään ole niin vakava asia, kun sitä saa opetella leikin avulla. Uskonnolliset kysymykset eivät ole aivan helppoja käsitellä, mutta lastenkirkko vastaa siinäkin mielessä tarpeisiin. Sieltä löytyy perustietoa kristillisestä uskosta ja visuaalinen ilme on houkutteleva. Lapsen kanssa on helpompi käydä läpi esimerkiksi kirkkovuoden tapahtumia tai kastetta, kun se ei jää pelkästään kasvattajan kertoman varaan.

Yhteiskunnallisetkaan ilmiöt eivät minua hämmästyttäneet. Koulukiusaus on aina ollut, on ja tulee aina olemaan yksi koulujen perusongelmista. Siihen puuttuminen ei ole helppoa. En ole myöskään yllätynyt siitä, että vakava, pitkään jatkunut koulukiusaus aiheuttaa masennusta. Masennus, itsetuhoisuus, työttömyys ja yhteiskunnan eri ilmiöt olen itsekin havainnut yleisiksi keskustelunaiheiksi juuri esimerkiksi chatissa. Masentuneita kohtaa verkossa paljon. Mielen-terveyslaki on hyvä, mutta sen noudattaminen on vaikeampaa. Työntekijöitä on vähän ja jonot ovat pitkiä. Se kuormittaa omalta osaltaan kolmatta sektoria ja diakoniatyötä.

Anonymiteetti on minun mielestäni asia, jolla on kaksi puolta. Haastateltavieni vastaukset eivät yllättäneet minua millään tavalla. Mikäli sama kysymys olisi esitetty minulle, samoin olisin minäkin vastannut. Olen kohdannut Internetissä fiksuja ihmisiä, jotka esiintyvät nimimerkillä. Parhaat keskustelut ovat monesti syntyneet juuri sillä tavalla, kun ihmiset ovat keskustelleet anonyymisti, eikä ketään ole voitu tunnistaa. Päinvastaisestakin on kokemusta. Jotenkin tulin tästä asiasta konkreettisesti tietoiseksi, kun näin, minkälainen määrä lastenkirkosta on poistettu nimimerkkejä. Luin yhden haastateltavani anonyymisti saaman palautteen ja silloin tuli itselle sellainen olo, että anonymiteettiä pitäisi jotenkin rajoittaa. Toisaalta olen itsekin kokenut jotkus helpommaksi ottaa yhteyttä anonyymisti, joten ymmärrän tämänkin puolen oikein hyvin.

Tulevaisuutta oli mielenkiintoista pohtia. Lastenkirkon osalta olen itsekin sitä mieltä, että avoin chatti palvelisi vielä enemmän käyttäjiä. Olen välillä miettinyt, että toivottavasti lapsilla on joku, jolta he voivat kysyä, mikäli jotain jää epäselväksi. Lastenkirkossa kysyminen ei ole mahdollista, joten se jää lapsen oman rohkeuden varaan. Kysymyksiä herää varmasti lapsille, joskus kirkkotilasta, joskus jostakin kerho- tai hartaushetkestä.

Diakonian ja kolmannen sektorin rooli mielenterveyspalvelujen tuottajana on jo nyt merkittävä ja tuskin se tulee ainakaan vähenemään. Sen vuoksi olen samaa mieltä siitä, että terapiapalveluita voisi hyvin kehittää netissä. Kaikkien tapaamisten ei tarvitse tapahtua kasvokkain. Konkreettinen fyysinen tapaaminen esimerkiksi papin tai diakonin kanssa voi olla jollekin todella suuri haaste. Toivon todella sydämestäni, että haastateltavani pääsisi hyödyntämään tulevaisuudessa ammattitaitoaan.

Seurakuntalaisia yritetään osallistaa toimimaan seurakunnassa ja kannatan verkon ja mobiiliverkon mukaan ottamista. Joskus esirukouksen pyytäminen voi olla vaikeaa, vaikka kokisi sitä tarvitsevänsäkin. Tekstiviestillä sekin olisi mahdollista hoitaa nykyaikaisen tyylikkäästi. Se antaisi kaikenlaisille ihmisille mahdollisuuden kokea rukouksen voima.

Verkossa tapahtuvia jumapalveluksia pitäisi minun mielestäni lähteä kehittämään eteenpäin. Ihmisiä ei välttämättä kiinnosta sellainen konsepti, jossa istutaan koneen ääressä esimerkiksi tunnin. Toisaalta tämä on myös resurssikysymys. Keskeiset kysymykset ovat mielestäni kuka suostuu, kuka kuvaa, kuka kouluttaa ja mistä otetaan rahat?

Muuttoliike on suuri, ihmiset muuttavat esimerkiksi työn ja opiskelujen takia paikkakunnalta toiselle. Suurimmissa seurakuntayhtymissä ihmiset eivät välttämättä edes tiedä, mihin seurakuntaan kuuluvat. Siinä mielessä verkon käyttö markkinoinnissa on tehokasta, koska jokainen voi löytää sopivan tilaisuuden – vaikkei se olisikaan omassa kotikirkossa. Toisaalta pelkkä markkinointisivu ei toimi. Sivustolta pitää löytyä tietoa ja hyödyllisiä asioita sopivassa suhteessa ja mielellään vielä kauniisti aseteltuna. Ehkäpä näitä uudistuksia pohtimalla ja kehittämällä saisimme nuoret aikuiset pidettyä kirkossa.

12 JATKOTUTKIMUSHAASTEITA

Minun opinnäytetyöni on vain pieni pintaraapaisu verkkotyön laajassa kentässä. Yksi mielenkiintoinen jatkotutkimuskohde olisi tutkia laajemmin uskotoivorakkaus.fi-sivuston toimintaa esimerkiksi haastatteleamalla muita päivystäjiä. Yksi kartoittamisen arvoinen asia olisi heidän kokemuksensa päivystäjinä esimerkiksi sen suhteen, mitä ajatuksia keskustelut ovat herättäneet. Olisi mielenkiintoista tietää, miten heidän ajatuksensa vaihtelevat ja jos vaihtelevat, niin vaikuttaako siihen se, miten paljon he ovat mukana olleet. Toisaalta myös anonymiteetin tutkiminen laajemminkin olisi kiinnostavaa.

Lastenkirkko on sivustona hyvin monialainen. Siitä voisi tehdä kokonaisen tutkimuksen. Yksi mahdollinen näkökulma olisi mielestäni hartauksien sisällön kartoittaminen. Mielenkiintoista olisi myös tietää, vaikuttaako hartauden pitäjän ammatti siihen, minkälainen hartauden sisältö on. Kerhohetkien tutkiminen olisi myös yksi mielenkiintoinen tutkimuksen aihe. Siinä voisi mielestäni kartoittaa esimerkiksi sitä, minkälaisia leikkejä ja eri elementtejä verkossa kykenee käyttämään. Jo itse kirkkotilan visuaalinen ilme ja sen kehittäminen sopisivat jatkotutkimushaasteiksi.

Verkkopappitoiminta on nykyään suosittua. Sitä voisi mielestäni kartoittaa niin uskonnollisesta kuin yhteiskunnallisestakin näkökulmasta. Pidemmän aikavälin tutkiminen ja tulkitseminen toisivat uusia haasteita. Nettipappien haastattelu olisi yksi mielenkiintoinen jatkotutkimushaaste. Tarkoitan tällä nimenomaan sitä, että nettipapit saisivat kertoa kokemuksiaan esimerkiksi siitä, minkä tyyppisiin kysymyksiin he useimmin törmäävä ja miten vaikeaa niihin on vastata.

Oulunkylän seurakunta ylläpitää verkkokirkkoa, jonne ilmestyy uusi jumalanpalvelus keskimäärin kerran kuussa. Yksi mielenkiintoinen jatkotutkimushaaste olisi kartoittaa esimerkiksi sitä, mitä papit ajattelevat siitä ja miten verkkokirkon toteuttaja kokee työnsä.

Poikien ja tyttöjen keskuksen ylläpitämää Jiipee-lehteä voisi joku lähteä tutki-
maan. Sen sisältö on hyvin monipuolinen ja sen analysoiminen olisi erittäin mie-
lenkiintoista. Myös Jiipeen nuorten reporterien, eli lehden avustajien kokemuk-
set esimerkiksi leiristä olisivat hyvä jatkotutkimuksen haaste.

LÄHTEET

Harju Eija 2011. Verkkoa kokemassa – Hengellisyys ja vuorovaikutus

verkkoyhteisöissä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 46. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.3.2011. http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/B_46_ISBN_9789524931281.pdf

Hauta-Aho Henna & Kuoppala Maire 2011. Verkkoa kokemassa –

Hengellisyys ja vuorovaikutus verkkoyhteisöissä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 46. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.4.2011.

http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/B_46_ISBN_9789524931281.pdf

Helenius, Timo 2005. Apostolien jalanjäljissä – nuoret aikuiset ja kirkko.

Teoksessa Paananen, Terhi&Tuominen, Hans (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 339–351.

Kinanen, Juha 2008. Mesetä murheesi – sähköiset viestintävälineet sielunhoidossa. Teoksessa Pruuki Heli (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 253–272.

Kinnunen, Saara 1996. Luottamustehtävä – Koti lapsen hengellisen kasvun tukijana. Helsinki: Karas-sana

Kokkonen, Jarmo 2008. Sielunhoito rippikoulussa. Teoksessa Pruuki, Heli (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 232–252.

- Marttunen, Mauri 2008. Nuori ja itsetuhoinen käyttäytyminen. Teoksessa Pruuki, Heli (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 135–148.
- Matikainen, Janne 2008. Verkko kasvattajana. Mitä aikuisen tulisi tietää ja ajatella verkosta. Helsinki:Yliopistopaino
- Muhonen, Mervi&Tirri, Kirsi 2008. Mitä on kristillinen kasvatus? Teoksessa Porkka, Jouko (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki:Lasten Keskus, 63–82.
- Niinistö, Hanna; Ritokoski, Mervi&Ruhala Anu 2008. Mediametkaa! Osa 3 – Mediakasvatus, eettisyys ja uskonnolliset ilmiöt. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.
- Pojjula, Soili 2007. Lapsi ja kriisi – Selviytymisen tukeminen. Jyväskylä: Gummerus.
- Pruuki, Heli 2008. Suuret korvat ja pieni suu – lähtökohtia nuorten sielunhoitoon. Teoksessa Pruuki, Heli (toim.) Nuorten sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Lasten keskus, 9-20.
- Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohdista. Teoksessa Porkka, Jouko (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten keskus, 83-93.
- Sainio, Aarno 1998. Auttava vuorovaikutus. Teoksessa Aalto, Kirsti; Esko, Martti & Virtaniemi, Matti-Pekka (toim.) Sielunhoidon käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 274–299.
- Tirri, Kirsi Spiritualiteetti uskonnonpedagogisesta näkökulmasta. Teoksessa Heinonen, Leena; Luodeslampi, Juha & Salmensaari Leena (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 119-133.

Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen Hans (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 35–52.

Wennermark, Pirjo-Liisa 2004. Raamattu lapsityössä. Teoksessa Heinonen, Leena; Luodeslampi, Juha & Salmensaari, Leena (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 135-150.

Wennermark, Pirjo-Liisa & Alopaeus-Karhunen, Pirkko-Liisa 2004. Lapsityö Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. Teoksessa Heinonen, Leena; Luodeslampi, Juha & Salmensaari, Leena (toim.) Lapsityön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 13-23.

Päivähoitolaki 25.3.1983/ 304. Viitattu

26.4.2011.<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Terveydenhuoltolaki 30.12.2010/ 1326. Viitattu

2.4.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Mielenterveys>

Varhaiskasvatussuunnitelma 2005. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio.

Viitattu 24.4.2011. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

LIITTEET

LIITE 1: Miten päädyit pitämään hartauksia verkossa?

Minkälaisen koulutuksen sait?

Olisitko toivonut enemmän koulutusta?

Minkä hartauden elementin toteuttaminen on verkossa vaikeinta?

Mikä on verkkotyön antoisin puoli?

Mikä on verkkotyön haastavin puoli?

Mitä ajattelet anonymiteetistä?

Minkälaiset mahdollisuudet lastenkirkolla on tukea kristillistä kasvatusta tai uskontokasvatusta?

Mihin suuntaan verkkohartauksia tulisi mielestäsi lähteä kehittämään?

Onko jotain muuta, mitä haluat sanoa?

LIITE 2: Minkälaista työtä teet verkossa?

Miten päädyit tähän työhön?

Mikä on verkkotyön antoisin puoli?

Mitkä koet verkkotyön haasteellisimmiksi puoliksi?

Miten koet anonyymiteetin?

Näkyvätkö yhteiskunnan kulloisetkin ilmiöt työssäsi?

Mihin suuntaan verkkotyötä tulisi lähteä kehittämään?

Onko jotain muuta, mitä haluat sanoa?